№ 33 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 16 ՓԵՏՐՎԱՐԻ

1912

ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 16 ՓԵՏՐՎԱՐԻ № 33

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ“ Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak“

Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէնէեղով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կօպէկ.

Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

ՆԵՐԿԱՅ 1912 Թ. ՀԱՄԱՐ

ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, 11 ամսվանը նոյնպէս 10 ր., 10 ամսվանը՝ 9 ր., 9 ամսվանը՝ 8 ր., 8 ամսվանը՝ 7 ր., 7 և 6 ամսվանը՝ 6 ր., 5 ամսվանը՝ 5 ր., 4 ամսվանը՝ 4 ր., 3 ամսվանը՝ 3 ր., 2 ամսվանը՝ 2 ր., 1 ամսվանը 85 կ. և 15 կ. պօստի ծախք։

Ամերիկայի բաժանորդները պիտի վճարեն տարեկան 6 դօլլար. Եւրօպայի բաժանորդները՝ 32 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները՝ 120 ղրուշ։

Հասցէները փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն, և միևնոյն ժամանակ 40 կ. նամականիշ։

Հին բաժանորդներից խնդրվում է կպցնել փոխադրական բլանկի վրա նախկին տպագրված հասցէն իր վրա ունեցած համարով:

Մեր հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ“. Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK“.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ

ՊՐՈՖԷՍՍՕՐ ԳՐԻԳՈՐ ԽԱԼԱԹԵԱՆԻ

Թաղման ԿԱՐԳԱԴԻՐ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ սրանով յայտարարում է, որ հանգուցեալի ԹԱՂՈՒՄԸ ՆՇԱՆԱԿՎԱԾ Է ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ ԿԻՐԱԿԻ, ՓԵՏՐՎԱՐԻ 19-ԻՆ։

Թաղմանը որևէ կերպով մասնակցել ցանկացողները թող դիմեն հետևեալ հասցէով. Москва, Канцелярія Лазаревскаго Института, Арсену Туманяну.

1—1

ФАБРИКИ А. ЭНФІАДЖІАНЦА. ПАПИРОСЫ ИНТЕЛЛИГЕНТНЫЯ. ЦѢНА 25 шт. 15 к. 10 ш. 6 к. 100 ш. 60 к.

ПАПИРОСЫ ЛЕВЪ 20 шт. 5 коп. ФАБРИКИ А. ЭНФІАДЖІАНЦА

ПАПИРОСЫ ЭКСТРА 15 шт. 6 коп. ФАБРИКИ А. ЭНФІАДЖІАНЦА

100—100 626. (Ն. Հ. Կ.)

ԲԺԻՇԿ

Գր. ՄԱԿԱՐԵԱՆ

Ներքին եւ երեխայոց հիւանդութիւններ

Ընդունում է հիւանդներին իր նոր բնակարանում՝ Գանօվսկայա փողոց, տուն Սէյլանովների, № 18, տելեֆօն 615.

Առաւօտեան 12—1 ժամը

Երեկոյեան 5—6 ժամը

(Ն.Հ.Կ.) տռ. 819. 100—64

ՍԱՐԱՏՕՎԵԱՆ ՍԱՐԳԻՆԿԱՆԵՐԻ ՖԱԲՐԻԿԱՆՏՆԵՐ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

„Է. Է. ՄԱՅԵՐ“

ԹԻՖԼԻՍ, ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐ. „Кавказъ“ ՀԻՒՐԱՆՈՑԻ ՆԵՐՔԵՒԸ.

Յայտնում ենք ի տեղեկութիւն մեր յարգելի պ. պ. գնորդների, որ մենք ստացել ենք սարպինկային ապրանքների մեծ քանակութիւն։ Գները հանրամատչելի են։

Սարպինկա-զէֆիրը վաճառվում է արշ. 13 կ.-ից, իսկ մետաքսեան՝ 35 կ.-ից սկսած։

Կան՝ կանացի սարպինկային ՌԷՖՕՐՄ-ԳՕԳՆՈՑՆԵՐ, մօզային ԻՒԲԿԱՆԵՐ և բազմատեսակ ՖՈՒԼԳԱՆԵՐ սկանդինավեան ոլորած սարպինկային ամենալաւ մանուածքից։

Ստացված են նորոյթներ՝ վերջին սէզօնի ԿԱՆԱՆՑ ՄՕԴԱՅԻՆ ՇԱՐՖԵՐ։

ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ ՇԱՊԻԿՆԵՐ՝ պատրաստված սարպինկային փոյնգօրն զէֆիրից, և այլ բազմատեսակ ապրանքներ։

94. 1—1

Յարգանքով՝ ԱՌԵՒՏՐ. ՏՈՒՆ «Է. Է. ՄԱՅԵՐ»

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

„ԱՐՕՐ“

ամսագրի № 1-ի (յունվար)

1) ՈՒՐՈՒԱԿԱՆՆԵՐ.		Գեղունի
2) ՏԱՆՋՎԱԾԸ.		Շահրիարի
3) ՍՈՎԸ (բանաստ.).		Գ. Ք. Մկրտումեանի
4) Վերջին թերթը.		Մ. Բէջանեանի
5) ԵՐԵԽԱՆԵՐԸ, Շօլօմ Ալէյխէմի	Թարգմ.	Լ. Դանիէլեանի
6) ՎՐԷԺ, Կարմէն Սիլվայի	»	Տ. Մ.-Ց.-ի
7) ՀԱՐՍԸ, Նովէլլա Ֆրանս. Կօպպէի	»	Է. Ք. Ն.-ի
8) ՕՍՄ. ՀԱՅԵՐԻ ԱԶԳ. ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ.		Սարուխանի
9) ՂՐԻՄԻ ՀԱՅԵՐԸ.		Պետ. Թումանեանի
10) *** բանաստ. Հէյնէից	Թարգմ.	Դ. Նորեկի
11) ԳԱԲՐԻԷԼ ՔԱՀ. ՊԱՏԿԱՆԵԱՆԻ ԻՆՔՆԱԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ		
12) ԽԱՂԱՂԱՍԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏԱՆԵԿԱԿԱՆ ԳԻՐՔ.		Արթիւր Միւլլէրի
13) ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ.		Սուրխաթեանի
14) ԿՈՎԿԱՍԸ ԵՒ ՀՈԳԵՒՈՐ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹ. ԿՈԹՈՂՆԵՐԸ, ճառ		Ն. Մառրի
15) ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.		
I Պատրանք, վէպ Վահունու.		բժ. Բ. Աղասարեանի
II Սամէլ Հովիկ, պօէմ Գ. Հայկունու.		Լ. Դանիէլեանի
16) ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ, Պատմութիւն հայոց կամ Հայաստան.		Հ. Առաքելեանի

2—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՊՐԱՎԱՆ

փետրվարի 19-ին, կիրակի, ցերեկվայ ժամը 4-ին նշանակելով սայլապանների աւագի և նրա կանդիդատի ընտրութիւնները՝ խնդրում է բոլոր սայլատէրերին յիշեալ օրը և ժամին ներկայանալ Քաղաքային Ուպրավայի շինութիւնը հանդերձ ըեախաներով, ձիահարկի վճարումը վաւերացնող անդորրագրերով և պարտադիր որոշումների գրքոյկներով։

տռ. 93. 1—1

ԹԻՒՐՔ-ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

13 փետրվարի

Տօբրուկ.—Երէկ արաբ և թիւրք զօրամասերը մի քանի անգամ յարձակվեցին իտալական դիրքերի վրա։ Ամեն անգամ էլ յարձակումները յետ մղվեցին թնդանօթային կրակով։

Բէնգազիում նոր զօրքեր են ափ իջնում։

Հռոմ. — Տրիպոլիսում Սահարայի շրջանի արաբական ցեղերը հպատակութիւն են յայտնում իտալական իշխանութիւններին։

—

Կ. Պոլիս.—Մինիստրների խորհուրդը վճռեց արտաքսել Սիրիայում և Պաղեստինում ապրող իտալացիներին, բացառութեամբ Ֆրանսիայի հովանաւորութեան ներքոյ գտնվող հոգեւորականներ։ Այս միջոցը կը գործադրվի 2 շաբաթվայ ընթացքում։

Ֆրանսիական դեսպանատունը տեղեկացրեց Բ. Դրան՝ «Մովակալ Շարմէր» յածանաւը Բէյրութ ուղարկելու մասին։

Բաղդադի վալին հաղորդում է, որ ռմբակոծութիւնից վնասվել են օսմանեան և սալօնիկեան բանկերի, «Դէյտաշէ-բանկի», առևտրական բիւրոյի, ոստիկանատան շէնքերը։ Քաղաքում ընկան 21 թնդանօթային ռումբ։ Սպանվածների և վիրաւորվածների թիւը ճշդած չէ, սակայն անպայման խոշոր է լինելու. միայն «Ավնուլլա» նաւի վրա զոհվել են 50 մարդ։

Բէյրութից տեղեկացնում են, որ երբ իտալական պատերազմական նաւերը ռմբակոծում էին թիւրքաց ռազմանաւերը, դրուզների, արաբների և թիւրքերի ամբոխը կողոպտեց զինախանութը և, զինվելով, յարձակվեց օտարազգիների վրա. Սպանվեցին ու վիրաւորվեցին շատ մարդիկ, ի թիւս որոց և մի ռուսահպատակ։ Երեկոյեան, երբ իտալական նաւերը հեռացան, անկարգութիւնները շարունակվեցին։ Յարձակման ենթարկվեցին կառքով գնացող ռուսաց և անգլիական հիւպատոսները։ Նրանց ազատեց մի արաբ, որ ճանաչում էր ռուսաց հիւպատոսին։ Վալին ամեն ջանք գործադրեց ցրել ամբոխին, և միայն երեկոյեան մօտերը կարգ ու կանոնը վերահաստատվեց զօրքերի օգնութեամբ։

—

Լօնդօն.—Բէյրութի ռմբակոծութեան առիթով «Թայմսը» նկատում է, որ այդ տեղեկութիւնը Իտալիայի սահմաններից դուրս համակրանքով չի ընդունվի։

Թունիս.—Տեղացիների և իտալացիների վէճի ժամանակ սպանվեց մի իտալացի։ Տեղի են ունենում ցոյցեր իտալական հիւպատոսարանի առաջ։ Փողոցներում շրջում են զինուոր-պահակներ։

—

Պարիզ.—Թիւրքաց դեսպանը մինիստր-նախագահին յանձնեց Թիւրքաց կառավարութեան նօտան, որ բողոքում է Բէյրութը ռմբակոծելու և Դանիայի պայմանագիրը խախտելու դէմ։

—

14 փետրվարի

Կ. Պօլիս.—Առաւօտեան Բէյրութ է հասել ֆրանսիական յածանաւը։

Բաղդադից հաղորդում են, որ 500 արաբներ Բասրից յարձակվեցին շրջակայ գիւղերի վրա ու քշեցին տաւարը։ Թիւրքաց հեծելազօրը հետապնդում է աւազակներին։

Բէյրութից ստացված յետագայ տեղեկութիւնների համաձայն, միջադէպը պատահել է ոչ թէ հիւպատոսների հետ, այլ ռուսաց և գերմանական փոխ-հիւպատոսների հետ, որոնց կանգնեցրել է ամբոխը, բայց ազատել է մի արաբ։ Ուղղակի յարձակում չէ եղել։ Վալիի հաղորդագրութիւններից երևում է, որ ամբոխի, վայրագութեան մանրամասնութիւնները գաղտնի են պահվում, թէև զինախանութի կողոպտման իրողութիւնը ճանաչված է պաշտօնապէս։

Իտալական նաւերի յետագայ գործողութիւնների լուրերը Սիրիայի ծովափին՝ չեն հաստատվում։

Կ. Պօլսում տիրում է մեծ գրգռում ընդդէմ իտալացիների։ Հաշտութեան շանսերը պակասեցին։

—

Բէյրութ.—Ռմբակոծութեան ժամանակ թեթև վնասվել են միայն օսմանեան բանկի շինութիւնները, սպանվել ու վիրաւորվել են 30 թիւրք զինուոր։

—

Տրապանի (Ուշացած). — Այստեղի ջրերում բռնվեց մի շոգենաւ, որ ռազմամթերք էր տանում Տրիպօլիս՝ թիւրքերի համար։

—

Լօնդօն.—Րէյտերը հաղորդում է, որ թիւրքաց կառավարութիւնը մի քանի ժամանակ առաջ վճռեց պատերազմական գործողութիւնները Միջերկրական և Եգէյեան ծովերը փոխադրվելու դէպքում միջոցներ ձեռք առնել պաշտպանելու Դարդանէլը, որի մասին իրազեկ են եղել օտարազգի կառավարութիւնները։ Ձեռնարկութիւնների բնաւորութիւնը յայտնի չէ։

—

Հռոմ.—«Ջիօրնալէ-դ'Իտալիան» հարց է յարուցանում այն մասին, թէ անհրաժեշտ է նաւատորմի գործողութիւնները սկսել Դարդանէլում։ Լրագրի ասելով, կառավարութեան այն վճռից յետոյ, որի ուժով չէ կարելի սպասել պատերազմի վախճանին Տրիպօլիսում տեղի ունեցող կռիւներից, նաւատորմի եռանդի զարգացումը դիւանագիտական քայլերի հետ հանդերձ միակ բնական միջոցն է թեքելու Թիւրքիային դէպի խաղաղութիւն։ Բէյրութում կատարված կռւի փայլուն հետևանքները ցոյց տուին, թէ ինչպիսի ազդեցութիւն են գործում Կ. Պօլսում նաւատորմի գործողութիւնները։ Եւրօպական դիպլօմատիան աւելի կը շահագրգռվէր ու լուրջ քայլեր կանէր վերջ դնելու միջադէպին։ Լրագիրը արտայայտում է լայն քաղաքական շրջանների հայեացքները։

—

Պարիզ.—Լրագիրների այն տեղեկութեան առիթով, իբր Ֆրանսիան, Ռուսաստանը և Անգլիան մտադիր են քայլեր անել Բ. Դրան առաջ՝ յետ կանչելու թիւրքաց զօրքերը Տրիպօլիսից, Հավասը հաղորդում է, որ կառավարութիւնը պատրաստ է միանալ միջնորդութեան նպատակով միացեալ առաջադրութեան։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՃՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

13 փետրվարի

Թէհրան. — Մօրնարի առաջարկութեամբ կառավարական ներկայացուցիչներից, գլխաւոր գանձապահից և ժանդարմերիան կազմակերպող շվէդացի գնդապետից բաղկացած մասնաժողովը որոշեց զինուորական մինիստրութիւնը վերացնել։ Մինիստրը կը մնայ իր պաշտօնում։ Մասնաժողովը զբաղված է այժմ նոր պաշտօնեաների ցանկ կազմելով։

—

Թէհրան.—Երեք օր առաջ Սալար-ուդ-Դօվլէն Եար-Մահմէդի ֆէդայիների հետ յամառ կռիւ ունենալուց յետոյ գրաւեց Քիրմանշահը։ Կառավարական զօրքերը նահանջեցին դէպի Կէնդավէր։

—

Գանձակ.—Զիվանշիրի և ուրիշ գաւառներում երևացել են Պարսկաստանից փախած ֆէդայիներ։ Ազգաբնակութիւնը ուրախութեամբ ապաստարան է տալիս նրանց։

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

13 փետրվարի

Մուկդէն. — 50 յեղափոխականներ Կաիւանսիանի իշխանութիւններից պահանջեցին իրանց յանձնել քաղաքը։ Ոստիկանութիւնը նրանց դէմ կրակ բացեց. 8 յեղափոխական սպանվեցին, 9 հոգի վիրաւորվեցին։ Ոստիկանութիւնը յետ քաշվեց մեծ կորուստներով։ Քաղաքն անցաւ յեղափոխականների ձեռքը։

—

Կուլջա.—Լոյս տեսաւ նոր կառավարութեան օրաթերթը չինարէն։ Այս օրերս լոյս է տեսնելու մի լրագիր եւ թուրքերէն։

Սունգունից ամեն օր փոքրիկ զօրախմբեր մթերքներով դիմում են գեներալ Եանտունլինին օգնութեան, որի զօրամասերը ուտելիքի կարիք են զգում։

Դունգանում սկսվել են յուզմունքներ։

—

14 փետրվարի

Պէկին.—Մայրաքաղաք եկան Նանկինի պատգամաւորները և հանդիսաւորապէս ընդունվեցին քաղաքացիական և զինուորական իշխանութիւններից և առևտրական ընկերութիւնների պատգամաւորութիւններից։ Փողոցներում պատգամաւորների անցնելու ժամանակ կանգնած էին զօրքեր։ Փետրվարի 15-ին պատգամաւորները կընդունվեն Իւանշիկայից։

Պէկին է եկել նաև Տանշաօյը։

Կայսրուհու ծննդեան օրվայ առիթով պալատականները հին կարգով շնորհաւորեցին պալատում։

—

Չիֆու.—Ստացվեց մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք։ Շարունակվում են նորակոչների զինուորական վարժութիւնները։

Երկու ռազմանաւ մեկնեց դէպի հարաւ։

—

Խարբին.—Հանգստութեան պատճառով Փուձեադան եկած չինական զօրամասերը վերադառնում են իրանց տեղերը։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

13 և 14 փետրվարի

Լօնդօն.—Ջէստէրֆիլդ և Դէրբիշիր շրջաններում հանքային բանուորները կէսօրից աշխատանքները դադարեցրին։

—

Աախէն.—Քրիստոնեայ սօցիալիստները որոշեցին գործադուլ չանել՝ դրդված համակրական զգացումից դէպի անգլիացիները, որովհետև անգլիացիք գերման բանուորների գործադուլների ժամանակ գերմանական շուկան լցնում էին անգլիական քարածուխով։

—

Լօնդօն.—Հանքատէրերը այցելեցին Ասկվիտին, որ մինչ այդ խորհրդակցեց Գրէյի, Դէկստօնի և առևտրի մինիստրութեան պաշտօնեաների հետ։ Մի քանի շրջաններում բանուորները համաձայնեցին գործադուլի դէպքում բաւական թւով բանուորներ թողնել հանքերում։

Սօցիալիստական կուսակցութիւնները կրքոտ կոչով հրաւիրում են բանուորներին հրաժարվել միջնորդութիւնից և միջնորդ դատարանից։

Պալատի այսօրվայ նիստում հոգեւորականի զգեստ հագած մի անյայտ անձն կրակեց դրսի դահլիճի առաստաղի վրա։ Ըստ երեւոյթին նա հոգեկան հիւանդ է։ Ձերբակալվեց։ Ատրճանակի փամփուշտները առանց գնդակների էին։

Ծովակալ Բերէսֆորդի հարցին Չերչիլլը պատասխանեց, որ երկու ամիս առաջ միջոցներ են ձեռք առնված ապահովելու նաւատորմը երկար ժամանակ հնարաւոր գործադուլից։

Երկաթուղային ընկերութիւնները վճռեցին հանքագործների գործադուլի դէպքում կրճատել ճանապարհորդների երթեւեկութիւնը։ Զինուորական իշխանութիւնը հոգում է երկաթուղագծերը զորքերով ապահովելու։

Հանքային բանւորների միութիւնը միաձայն որոշեց, որ բոլոր պատգամաւորները կը մասնակցեն արտաքին գործերի մինիստրութեանը կից գումարվելիք կոնֆերենցիային։

Պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն սպասվում է համաձայնութիւն։

Գործադուլ արին դարձեալ 32,000 բանւոր Հիւսիսային Անգլիայում։ Հանքատէրերի ներկայացուցիչները ժողովվեցին արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ բանւորների և կառավարութեան հետ միասին խորհրդակցելու համար։

—

Ռակիւ.— Ալբանների հաշտեցնող մասնաժողովը նիստ գումարեց ներքին գործերի մինիստրի նախագահութեամբ։ Բանակցութիւնների աջողութիւնը կասկածելի է։ Ալբանները մասնաժողովին չեն հաւատում։ Մասնաժողովը մեկնեց Պրիզրէն։

—

Նիւ-Եօրկ.— Արեւմտեան նահանգների նահանգապետի հարցին, թէ ցանկանում է արդեօք իր թեկնածութիւնը դնել նախագահի պաշտօնի համար, Ռուզվէլտը պատասխանեց, որ կը դնէ իր թեկնածութիւնը, եթէ այդ մասին առաջարկութիւն լինի իրան, և հաստատ կը մնայ այդ որոշման, քանի որ կոնվէնտը չի կատարի ընտրութիւնը։

—

Վաշինգտոն.— Ծովային մինիստր Մէյէրը հանդէս եկաւ ներկայացուցիչների պալատի մասնաժողովում ի պաշտպանութիւն նաւակառուցման ծրագրի, որի համաձայն ամեն տարի կառուցվելու են երկու նաւ։ Մէյէրը պահանջեց մի միլիոն դոլլար ամբողջ աշխարհում անթել հեռագիր հաստատելու համար, որպէս զի ամերիկական ռազմի նաւերն ամենուրեք գտնվեն փոխադարձ մշտական շփման մէջ։

—

Բերլին.— Բացվեց գերմանական կանանց կոնգրէսը։ Եկել են ներկայացուցիչներ արտասահմանից, ի թիւս որոց ֆինլանդական կանանց միութեան կողմից։

—

Պարիզ.— Գիտական աշխարհը տօնեց աստղագէտ Կամիլ Ֆլամմարիօնի գիտական գործունէութեան 50-ամեակը։

—

Պարիզ.— «Petit Parisien»-ը, հիմնվելով հաշւեթւերի վրա, ասում է, որ զինւորական օդագնացութեան գործում առաջին տեղը գրաւում է Ֆրանսիան, իսկ երկրորդ տեղը՝ Ռուսաստանը։

—

Սոֆիա.— Բուլգարիայի բոլոր քաղաքներում համայնական ընտրութիւններին կառավարական կուսակցութիւնները ստացան 40% տեղ։

Ֆերդինանդ թագաւորը վերադարձաւ արտասահմանից։

—

Սոֆիա.— Հանդէսով տօնվեց Ֆերդինանդ թագաւորի ծննդեան օրը։

—

Սալէտ.— Խորվատիայի դէպքերի առիթով կայացած միտինգից յետոյ տեղի ունեցաւ փողոցային ցոյց, երբ և այրեցին ունգարական դրօշակը։ Ձերբակալվեցին 5 մարդ։

—

Բէկա.— Սուչչուկում տեղի ունեցաւ բազմամարդ հակաունգարական ցոյց։

—

Զագրէբ.— Ցոյցերը շարունակվում են։ Ցուցարարների և ոստիկանութեան ընդհարման ժամանակ վիրաւորվեցին 1-ը թեթև, 4-ը ծանր։ Կալանաւորվեցին 37 մարդ։

—

Սէրաէվօ.— Մնօտարում տեղի ունեցաւ հակաունգարական ցոյց, այրեցին 2 դրօշակ։ Ոստիկանութիւնը և զօրքերը վերականգնեցին կարգ ու կանոնը։ Բանեալուկում նոյնպէս ցոյցեր են։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԳԻՒՂԱՏՆՏ. ԵՒ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

I

Դաղստանի ցուցահանդէսը

Երեքշաբթի, փետրվարի 14-ին, կայացաւ Թիֆլիսի Հայ Գիւղատնտ. և Տնայնագործ. Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը նախագահութեամբ Ալ. Քալանթարի և ներկայութեամբ Մեսրոպ եպիսկոպոսի, ինժեներ Կիրակոսեանի և 22 մասնակցողների։

Քարտուղար Ա. Ախանասեանը կարդաց անցեալ ընդհանուր ժողովի արձանագրութիւնը, որս և հաստատվաց։

Օրակարգի խնդիրներս էին՝ զեկուցումներ Դաղստանի ցուցահանդէսի, Գանձակի Ջուլհականոցի, գիւղատնտեսական ընկերութիւնների միացեալ խորհրդակցութեան և Սեւանայ լճի ջրերի գիւղատնտեսական նպատակով շահագործութեան մասին։

Ալ. Քալանթար տուեց մանրամասն տեղեկութիւններ այն ցուցահանդէսի մասին, որ պէտք է բացվի ներկայ տարվայ ապրիլի 15-ին Թեմիր-խան-Շուրա քաղաքում և շարունակվի մինչև ապրիլի 30-ը։

Ցուցահանդէսը կազմվում է Դաղստանի խաղաղացման յիսնամեակի առիթով։

Շամիլի բանվելուց յետոյ դաղստանցին, թողնելով իր նախկին զինւորական կեանքը, սկսեց ընտելանալ խաղաղ կուլտուրական կենցաղավարութեան և թէև սկզբում շատ դանդաղ, բայց յետոյ աւելի վստահօրէն սկսեց մտցնել մի քանի բարեփոխութիւններ իր տնտեսական կեանքում։

Դաղստանը հին կուլտուրայի երկիր է, շատ հետաքրքրական իր տնտեսութեան ձեւերով։ Դաղստանցին իր լեռներում, ձորերում և քարանձաւներում ստեղծել է արդիւնաբերութիւն, որ ուսանելի կողմեր ունի և Դաղստանից դուրս գիւղատնտեսների համար։

Զեկուցանողը մանրամասնօրէն կանգ առաւ լեռնակողերի և լեռնալանջերի մշակութեան վրա, նկարագրեց սանդուխքաձև հողաբաժինների կազմութիւնը և նպատակայարմար գտաւ, որ յատուկ ուսումնասիրութեան առարկայ դառնայ լեռնակողերի շահագործման խնդիրը թէ Դաղստանի և թէ մեր երկրի ուրիշ մասերի տուած նիւթերի հիման վրա։

Նոյնպէս առանձին ուշադրութիւն հրաւիրվեց դէպի Ռուսաստանի սերմերի ուսումնասիրութեան խնդիրը։ Դաղստանում կան հացահատիկներ և ուրիշ բոյսեր, որոնք զարգանում են շատ բարձր տեղերում և կարող էին յարմար լինել Անդրկովկասի միւս մասերի նոյնատեսակ, կամ աւելի ստորին գօտիներում։ Միևնոյն ժամանակ Դաղստանի գիւղատնտեսութեան մէջ կան բոյսեր, որոնք արդիւնաւէտ են տեղական տնտեսութեան մէջ, բայց անյայտ են Անդրկովկասի միւս մասերում։

Հետաքրքրական են նոյնպէս ջրաբաշխութեան, այգեգործութեան, տնայնագործութեան ասպարէզներում դաղստանցիների արած ուսանելի կուլտուրական գործառութիւնները։

Մասնաւորելով խօսքը առաջիկայ ցուցահանդէսի մասին, զեկուցանողը յայտնեց, որ ցուցահանդէսը պէտք է ունենայ ինն բաժին՝

ա) Խոշոր եղջիւրաւոր կենդանիների

բ) Գիւղատնտեսական ձիաբուծութեան

գ) Ոչխարապահութեան

դ) Թռչնաբուծութեան

ե) Կաթնատնտեսութեան և գործիքների

զ) Շերամապահութեան և մեղուաբուծութեան

է) Դաշտային տնտեսութեան, այգեգործութեան

ը) Տնայնագործական արհեստների

թ) Զանազան արդիւնաբերութիւնների։

Ցուցահանդէսի ժամանակ տեղի կունենան խորհրդակցութիւններ գիւղատնտեսական կարիքների քննութեան համար։

Տալով տեղեկութիւններ Դաղստանի, ցուցահանդէսի և խորհրդակցութիւնների մասին՝ զեկուցանողը հրաւիրում է Թիֆլիսի Հայ Գիւղատնտեսական և Տնայնագործական Ընկերութեան անդամներին օգտվել յարմար առիթից ծանօթանալու Դաղստանի գիւղատնտեսութեան հետ և յարաբերութիւնների մէջ մտնելու հին կուլտուրայի այդ հետաքրքրական երկրի հետ, միևնոյն ժամանակ ունենալու ներկայացուցիչներ ցուցահանդէսի ժամանակ և ողջունելու Ընկերութեան կողմից Դաղստանի առաջին կուլտուրական տօնը, որը պէտք է արտայայտվի ցուցահանդէսի և խորհրդակցութեան ձեւով։

ԶՕԿԱԿԱՆ ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

—

Երեքշաբթի, փետրվարի 14-ին, կայացաւ զօկական ազգագրական խորհրդակցութեան առաջին ժողովը։

Նիստը տեղի ունեցաւ Հայ Ազգագրական Ընկերութեան դահլիճում։

Ներկայ էին 15 հոգի։

Նախագահ ընտրվեց բժ. Ա. Ջարգարեան, քարտուղար՝ Ցար. Թումանեան։

Նախագահը զեկուցեց, որ ներկայ ժողովը հրաւիրվել է խորհրդակցելու զօկական ազգագրական նիւթեր հաւաքելու և թանգարանի հիմք դնելու։ Սկզբում դիտաւորութիւն կայ այդ նիւթերը կենտրոնացնել Թիֆլիսում, իսկ ապագայի անելիքները թողնել ժամանակի թելադրանքներին։

Ա. Արասխանեան առաջարկում է հիմնել ընդհանուր թանգարան Ագուլիսում, չը սահմանափակվելով ազգագրական նիւթերով, այլ զետեղելով նրա մէջ բնագիտական նիւթեր՝ վերաբերեալ ամբողջ Գողթանին։ Նա առաջարկում է Ագուլիսի թանգարանը անուանել Գողթնային։

Ե. Լալայեանը յայտնում է Հ. Ազգագրական Ընկերութեան կողմից, որ վերջինս ամենայն պատրաստակամութեամբ տեղ կը տայ իր դահլիճներում զօկական ազգագրական նիւթերին և նրանց կը պահպանի, նպաստելով նոյնպէս և միւս գաւառների ազգագրական նիւթերի հաւաքման։

Ա. Քալանթար յայտնեց, որ ապագայում մեր երկրի իւրաքանչիւր մասում կազմակերպվելու են տեղական թանգարաններ և անշուշտ առաջին հիմնողներից մէկը լինելու է Գողթանը, բայց այսօր աւելի նպատակայարմար և իրագործելի է զօկական ազգագրական նիւթերի հաւաքումը Թիֆլիսում, Ազգագրական Ընկերութեան մէջ, որովհետև Թիֆլիսում նա կապված է մի խումբ գործողների հետ, որոնք արդէն կազմել են իրկու զօկական երեկոյթ և մտադիր են ապագայում աւելի ևս լիակատար դարձնել նրանց ազգագրական և կենցաղագրական կողմերից։ Եւ անկասկած է, որ Թիֆլիսում նախաձեռնված գործի աջողութիւնը հերթական կը դարձնի և Ագուլիսի համար թանգարանի հիմնադրութեան ձեռնարկելը։

Ա. Դուլթեան, Ցար. Թումանեան նոյնպէս յարմար էին գտնում նախապէս գործը կազմակերպել այստեղ Թիֆլիսում, մինչև որ պայմաններ հանդէս կը գան թանգարան հիմնելու Ագուլիսում։

Խորհրդակցութիւնը վերջացաւ ընտրելով մի մասնաժողով, որը պէտք է զբաղվի ազգագրական նիւթեր ժողովելով։ Մասնաժողովի անդամներ ընտրվեցին. բժ. Ա. Ջարգարեան, Ալ. Քալանթար, Ա. Արասխանեան, Մ. Քալանթարեան, Ցար. Թումանեան, Աւ. Ջարգարեան, Խ. Նարինեան, Ա. Սիմէօնեան, Ց. Նահապետեան, Լ. Դանիէլեան, Մ. Սուլխանեան, Ղ. Ցակոբեան։

***

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ

III

Կաթողիկոսական հարցը

Պետերբուրգ, 8 փետրվարի

Որքան կարողացայ տեղեկութիւններ հաւաքել այստեղի գաղութի անդամների մէջ ստոյգ աղբիւրներից, կաթողիկոսական հարցը գտնվում է ներկայումս բանակցութիւնների շրջանում և շատ դժուար է գուշակել, թէ ի՛նչ վերջնական հետևանք կունենայ։ Ներքին գործերի մինիստրութիւնը պահանջել է ամբողջ գործը Էջմիածնից, և բոլոր կարեւոր դօկումենտները, արձանագրութիւնները, 28 պատգամաւորների բողոքագիրը, ինչպէս և առանձին բողոքները թարգմանված են և զեկուցված ուր հարկն է։ Գործի վերջնական լուծման համար պէտք էր ունենալ Կովկասի Փոխարքայի, ներքին գործերի մինիստրի և արտաքին գործերի մինիստրի կարծիքները և եզրակացութիւնները։ Արտաքին գործերի մինիստրութիւնը՝ իր կողմից պէտք ունի ստանալ Կ. Պոլսի ռուսաց դեսպան Չարիկովի կարծիքը։ Եւ ահա երբ կը ստացվեն բոլոր այդ կարծիքները և եզրակացութիւնը, այն ժամանակ ներքին գործերի մինիստրութիւնը կը կայացնէ իր վերջնական որոշումը։ Առ այժմ նկատված են գործի մէջ մեծաքանակ անկանոնութիւններ թէ պատգամաւորների և թէ կաթողիկոսական ընտրութեան գործերի մէջ, իսկ մի խոշոր սխալ, որ կատարել է սինօդի պրօկուրորը, կարեւոր ուշադրութիւն է գրաւել և համարվում է իսկապէս հիմն առաջ եկած բարդութիւնների։ Եթէ Էջմիածնի սինօդի պրօկուրորը չը գործէր այդ խոշոր սխալը, անշուշտ տեղիք չէր լինի և բողոքների ու բարդութիւնների։ Այդ սխալը հետևեալն է։ Ինչպէս յայտնի է, ներքին գործերի մինիստրի տուած հրահանգների մէջ կար նաև այն կէտը, թէ պատգամաւորը իրաւունք չունի միայ ձեռնպահ, այլ պէտք է մասնակցէ ընտրութեան իր ձայնատական կամ դրական քուէով։ Արդ՝ երբ 28 պատգամաւորներ բողոք ներկայացնելով հեռացան և հրաժարվեցին մասնակցել ընտրութեան, պրօկուրորը պարտաւոր էր թոյլ չը տալ, որ ընտրական ժողովը կայացնէր նիստը, այսինքն պիտի յետաձգել տար և դիմէր անմիջապէս պատշաճաւոր իշխանութեան, նոր հրահանգ խնդրելու, թէ ինչպէս վարվել այդ դէպքում։

Ինչպէս ասացին ինձ, մինիստրութեան զբաղեցնող հոգսերից մինն եւ այն է, որ կաթողիկոսական ընտրութեանը չեն մասնակցել Ռուսաստանի հայութեան 6 թեմերից 5-ը, ուրեմն այդ հայութեան մեծամասնութիւնը չէ մասնակցել։

Ենթադրվում է, որ մինչև Զատիկ յայտնի կը լինի գործի վերջնական հետեւանքը։ Ենթադրում ենք, որ ընտրութիւնը հաստատվի։

Հ. Առաքելեան

ՓՈՔՐԻԿ ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Պատահում են մեզանում երեւոյթներ, որոնց իսկական գնահատութիւնը մարդ դժուարանում է անել։

Ահաւասիկ այդպիսիներից մէկը.

Կ. Հ. Բ. Ընկ. Ալէքսանդրօպօլի ճիւղը ուղարկել է խորհրդին իր նախահաշիւը 1912 թ. համար, ուր մուտքը նշանակված է 75 ր.՝ 25 անդամների վճարը։ Լաւ ուշադրութիւն դարձրէք. ռուսահայոց ամենաբազմահայ գաւառը ունենալու է քսանեւհինգ անդամ, իսկ բոլոր բիւջէն 300 ր.։ Եւ այս նախահաշւին աւելացված է ուշադրութեան արժանի այս գոհարը. «Վարչութիւնս խոնարհաբար խնդրում է բարեհաճել յարգել երեք տարի շարունակ կրկնվող մեր խնդիրը, այն է՝ յատկացնել միանուագ 400 րուբլի խորհրդից միջոցներից, որպէս զի այդ գումարով հնար լինի իրականացնել քաղաքում աշխատանքի տուն հիմնելու խիստ ցանկալի միտքը և դրանով կենդանացնել թէ ճիւղի գործունէութիւնը, որ ընկած է նիւթական անձկութեան հետեւանքով, և թէ տնտեսական քայքայված ու օրըստօրէ յետադիմող քաղաքի չքաւոր ազգաբնակութեան խնամատարութեան միջոցները»։

Մինչդեռ նոյն Ընկերութեան մի Հաղբատ գիւղի ճիւղ նշանակում է նախահաշւում 30 անդամի վճար 270 ր. բիւջէով։

Սա մի յուսահատեցնող երեւոյթ է մեր կեանքում, եթէ մենք հայաշատ Ալէքսանդրօպօլի կուլտուրական մակերեւոյթը չափէինք այս կշեռքով։

Սակայն դրամի միւս երեսը դարձնենք։ Ալէքսանդրօպօլում ահա թէ նաև ինչեր կան։

1) Հրատարակվում են «Ախուրեան» և «Արագած» օրագիրները, նաև յայտարարված է, թէ հրատարակվելու է մի երրորդ շաբաթաթերթ։ 2) Քաղաքում գոյութիւն ունեն առևտրական միջնակարգ և մի երկու ուրիշ պետական միջնակարգ դպրոցներ։ 3) Կան մի քանի ծխական դպրոցներ։ 4) Հրատարակվում են ռուսահայերիս պէտքը լրացնող Աֆինեանի օրացոյցները։ 5) Արտադրել է մի շարք գիտնականներ, վիպագրողներ, հրապարակախօսներ և հասարակական գործիչներ։

Ուրեմն, յարգելի ընթերցողներ, այս երկու դրութիւնները եւ ի նկատի առնելով ի՞նչ եզրակացութիւն կարող ենք անել. միթէ այն, որ մեր հասարակութիւնը այնքան է առաջ գնացել, որ աւելորդ է համարում բարեգործականի նման յետամնաց հաստատութիւնների մէջ գործելը։ Սակայն դա սխալ կը լինէր։ Կամ միթէ երկու և երեք օրգանների գոյութիւն բացատրել մօդայի ազդեցութեամբ, որ հարկաւոր է լծ.,լծ ունենալ։ Այդ էլ դժուարանում ենք ենթադրել... Բայց միթէ այդ թերթերը չեն տեսնում իրանց քթի տակ սրտամորմոք դրութիւնը և ինչու չեն ուշադրութեան առնում և կեանք ներշնչում այդ հաստատութեանը։ Գուցէ այդ լրագիրների համար այդ խնդիրը շատ փոքրիկ է և պէտք է

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼՕԶԸ ԵՒ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ*)

VI

Եւրօպայում տուբերկուլօզի դէմ մաքառելու համար զանազան միջոցներ են գործ դնում։ Այնտեղ՝ թէ քաղաքներում, թէ գաւառներում ընկերութիւնների և մասնաւոր մարդկանց նախաձեռնութիւնը քաջարի կերպով նետվել է պատերազմի մէջ այս հասարակական պատուհասի դէմ։

Այս գործունէութիւնները առաջ են բերել առողջանոցներ—սանատօրիաներ—զանազան ծովային, ցամաքային, կլիմայական և հանքաջրային վայրեր, ապաքինման ապաստարաններ և անդորրատներ (հանգստութեան տներ)։

Վերջին ժամանակներս հիմնել են առավայ արձակուրդների գաղթավայրեր (կօլօնիաներ), նաև ժողովրդական և առհասարակ առողջապահական գաղթավայրեր թէ երեխաների և թէ հասակաւորների համար։

Հասակաւորների համար կան և այսպէս անուանված դիսպէնսերներ, ժողովրդական առողջանոցներ, առանձնացման բուժարաններ, վերջապէս բանւորների համար այգիներ, հանգստանալու տներ և այլն։

Բացի այս բոլորից՝ գոյութիւն ունեն զանազան խմբեր, ընկերութիւններ, դաշնակցութիւններ, գործակցութիւններ, նուիրված փոքրիկ երեխաներին և հասակաւորներին։

Եւ այս՝ բոլորը ժողովրդական առողջապահութիւնը անշեղ ապահովող եւ հաստատուն պահպանող օրէնսդրութեան հովանու տակ։

Եւրօպական բոլոր հաստատութիւնները շատ լաւ են ըմբռնել, որ առողջապահութիւնն է մարդկութիւնը փրկում հիւանդութիւնների հետեւանք պատուհասներից, և որ նա է միայն կարող սահմանել իսկական նորմալ կենցաղավարութեան եղանակը։

Ուստի ամենից առաջ եւրօպական հասարակութիւնները Առողջապահութեան դաստիարակութիւնը պարտաւորեցուցիչ են դարձրել բոլոր տարրական, միջին եւ բարձր ուսումնարաններում։

Ուրեմն և զարմանալի չէ, որ այդ եւրօպական հասարակութիւնների ամեն մի անդամ, ամեն մի անհատ հէնց իր մանկութեան հասակից սկսում է սովորել առողջապահութիւնը, ընտելանալ նրան, սիրել, հպատակվել նրա առաջադրած կանոններին և այն իր կեանքի մէջն առնել և գործադրել։

Ի՛նչքան հեշտ պիտի լինի և է առողջապահութիւնը հասկացող և նրանից սպասվելիք արդիւնքը գնահատող այդպիսի հասարակութիւնների համար ի մի խմբվել ընդհանուրին վնասաբեր որևէ հիւանդութեան, դիցուք մի տուբերկուլօզի դէմ մաքառման գործը գլուխ բերելու համար։

Սակայն եւրօպական հասարակութիւնների բոլոր միացած ոյժերը շատ լաւ գիտէին, որ մի վարակիչ հիւանդութիւնով բռնված հիւանդին առողջացնելը դեռ չէ կարող համարվել այդ հիւանդութեան դէմ գործադրած մաքառման իսկական, ըէալ, աջող արդիւնք. ո՛չ. գլխաւոր նպատակը սրանումն է, որ այդ վարակիչ հիւանդութիւնը իսքն իսպառ անհետանայ։

Այս տեսակէտը երկու օգտակար արդիւնք է տալիս։ Մէկը՝ վարակիչ հիւանդութեան բազմակողմանի և մանրակրկիտ ուսումնասիրութիւնը, որը և ամենաանկաշառ և անսխալ կերպով ցոյց է տալիս և թելադրում գործադրելի միջոցները մասին։ Միւսը՝ գործադրված միջոցների պիտանութեան և գործադրութեան քննութիւնը, հիմունք ունենալով տարիներից կուտակված փորձը։

Սա՛ն՝ տարիների մեզ ցոյց տուած փորձը իբրև մի անհերքելի ճշմարտութիւն, աքսիօմա, առաջ է բերում հետեւալը. «Տուբերկուլօզը բժշկելու համար ամենագերազանց կլիման այն է, ուր հիւանդը ծավել է, կամ երկար տարիներ ապրել»։

Սրա պէս մի ուրիշ ո՛չ պակաս կարեւոր փորձ նմանապէս շատ երկար ժամանակից ի վեր հաւաստիացնում է, որ հիւանդի աջող բժշկութիւնը՝ բոլոր պայմանների հետ միասին՝ պահանջում է նաև, որ հիւանդի հոգեկան դրութիւնը լինի անդորր ու հանգիստ, նրանից հեռու լինեն զանազան մտատանջութիւններ, առօրեայ հոգսեր և սրանց նման հոգին և մարմինը միասին հալ ու մաշ անող, հիւծող շատ պարագաներ։

* * *

Լոյս, օդ, արև, սնունդ և առհասարակ առողջապահական զանազան միջոցներ—ահա սրանք են դարձել առողջանոցների հիմնաքարեր։

Ուրեմն առողջանոցը մի բժշկական հիմնարկութիւն է, առողջարար կլիմայական վայրում գտնվող, որ առատ լոյս և օդ ունի, ամեն կողմից զարդարված պայծառ արևի գեղեցիկ և կենսատու ճառագայթներով։

Այդպիսի հիմնարկութիւնները համարեա բոլորն է բնակավայրերից, մեծ մեծ քաղաքներից հեռու են գտնվում և այս հանգամանքը առողջանոցի դրական կողմերից մինը, էն էլ գլխաւորն է համարվում։

Առողջանոցի մէջ տուբերկուլօզի որևէ տեսակը ունեցող հիւանդները, նախապէս ամեն մի առողջանոցի համար առանձին սահմանված թւով, բժշկվում են իրանց ցաւից բնութեան ոյժերով, որոնց ամբողջութիւնը անուանվում է ֆիզիօթերապիա, այսինքն բժշկութեան մեթօդների մի միաւորութիւն, որ գործադրում է ֆիզիկական գործօնները, այն է՝ լոյս, էլեկտրականութիւն, շարժումն, օդ, ջուր, կլիմա, վայրի բարձրութիւն և այլն։

Եւրօպայի առողջանոցների շատ մեծ լամինը գտնվում է բնութեան ամենահրաշագեղ տեղերում։

Սակայն առողջանոցները ամեն մի տուբերկուլօզով հիւանդին չեն ընդունում։ Լինելով որոշ սիստեմի հիմնարկութիւններ, նրանք կառավարվում են որոշ կանոնադրութիւններով և այս վերջինների որոշ յօդուածներին հպատակվում են դիմող հիւանդները, թէ ընդունվելու համար և թէ ընդունվելուց յետոյ՝ այնտեղ ապրելու և բժշկվելու համար։

Պէտք է ասենք, որ ընդհանուր առմամբ բոլոր առողջանոցները կամ խուսափում են, կամ հէնց բացարձակ չեն ընդունում տուբերկուլօզ ունեցող քիչ թէ շատ ծանր հիւանդներին, մանաւանդ նրանց, որոնք—ինչպէս թոքախտաւորները — արիւն են թքում, կամ որոնց մարմնի ջերմութեան աստիճանը բարձր է սովորական նորմայից։ Կարճ խօսքերով՝ առողջանոցները ընդունում են հիւանդութեան առաջին, ոչ ծանր շրջաններում կամ աստիճաններում գտնվող տուբերկուլօզի որևէ տեսակ ունեցողներին։

Որո՞նք են առողջանոցների տուած արդիւնքները։

Առողջանոցների մէջ թոքախտի բժշկութեան արդիւնքը որոշելու կամ գնահատելու համար պէտք է Դիտվէյլերի պէս զանազանենք իսկական բուժումը, այսինքն բոլոր օրգանների նորմալ գործունէութեան վերանորոգումը և Կօխի բացիլների իսպառ անհետանալը, և յարաբերական բուժումը, այսինքն բարեկաւութեան վերադարձը, ըստ որում բոլոր օրգանները լաւ են գործում, չը նայած հազի մի քանի թափերին և աւելածագի քրտինքին։

Ըստ Կնօպֆի իսկական և յարաբերական բուժումները, նաև միայն բարելաւումների ամենափոքր թիւը, որ ստացվում է փակ հիմնարկութիւնների (այսինքն առողջանոցների) մէջ տուբերկուլօզը առողջապահական-սննդական միջոցներով բժշկելով, հետեւեալն է. 70%, որը այսպէս է բաժանվում՝ իսկական բուժում 14%, յարաբերական բուժում 14%, բարելաւումներ 42%։

Բժ. Արտաշէս Շէխեան

*) Տես «Մշակ» № 28։

անպատճառ համազգային խնդիրներ լուծեն... Միթէ բաւում ուսուցիչների համար խորթ է Ալէքսանդրապօլի Բ. Ընկ. նպատակը...

Անհաւասիկ մի շարք «միթէ»-ներ, որոնց լուսաբանութիւնը ցանկալի էր լսել Ալէքսանդրապօլի երևի գործին տեղեակ տեղական թերթերից։

Մինչ այդ՝ մեզ մնում է դառնութեամբ ընդգծել Կ. Հ. Բ. Ընկ. Ալէքսանդրապօլի ճիւղի հոգեվարք դրութիւնը... Ամօթ։

Շիրին

ԴՕԿՈՒՄԵՆՏՆԵՐԻ ԱՆՀԵՏԱՆԱԼԸ «ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ» ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԻ ՎԵՐԱԲԵՐՄԱՄԲ

—

Կառավարիչ սենատի առանձին ատեանը, որը քննում է Դաշնակցութիւն կուսակցութեան գործը, ծանուցումն է ստացել այն մասին, որ արդարադատութեան մինիստրը կարգադրութիւն է արել այդ գործին վերաբերեալ բոլոր քննական նիւթերը և դօկումենտները յանձնել Պետերբուրգի նահանգական դատարանի կարևոր գործերի քննիչ Ալէքսանդրօվին՝ պարզաբանելու նպատակով այն հանգամանքները, որոնց ժամանակ «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան գործի վերաբերմամբ արդէն սենատի նիւթերի միջոցին իրական ապացոյցների թւից անհետացել են երկու կամ երեք լուրջ դօկումենտներ։ «Голосъ Земли» լրագրի հաղորդած լուրերի համեմատ, այդ դօկումենտների անհետանալը երևաց այն ժամանակ, երբ նիստի դահլիճին կից առանձին սենեակում պահված բոլոր իրական ապացոյցները յանձնվեցին էքսպերտներին քննելու համար։ Այդ գործի համար էքսպերտները 6 հոգի էին։ Դրանցից 3-ը պետերբուրգցիներ են և առաջին անգամ են հրաւիրված սենատի նիստին, մնացած 3-ը Կովկասի բնակիչներ են և մասնակցել են էքսպերտային նախնական քննութեան ժամանակ, որը վարում էր Նովոչէրկասկի նահ. դատարանի առանձին գործերի դատաստանական քննիչ Լըժինը։ Վերջինը, ինչպէս իր ժամանակ հաղորդվում էր, հոչակ ստացաւ Դումայի հարցապնդումից յետոյ, որի մէջ մատնացոյց էր արվում, որ «Նովօրոսիյսկեան հանրապետութեան» գործը քննող ժամանակաւոր զինւորական դատարանը քննական գործավարութեան ակտերի մէջ մօտ 20 խարդախումներ գտաւ, որի մասին և կազմվեց առանձին որոշումն, որը և ուղարկվեց քաղաքացիական վարչութեան դատաստանական իշխանութիւններին։ Դրանից յետոյ Լըժինը աւելի բարձր աստիճանով նշանակվեց Վիլնոյի դատաստանական պալատի անդամ և այդ պաշտօնում էլ մնում է մինչև այժմ։ Ինչպէս հաղորդում են, Լըժինը հրաւիրվել էր սենատի առանձին ատեանը Դաշնակցութեան գործի վերաբերմամբ իրական ապացոյցների ահագին կոյտերը մշակելու և համակարգելու համար. և նա իր վրա դրված յանձնարարութիւնը շատ աջողութեամբ կատարից, որի համար արժանացաւ առանձին շնորհակալութեան։ Անհետացած դօկումենտները մի քանի մեղադրվողների պաշտպանների համար առանձնակի նշանակութիւն ունէին, որովհետև, պաշտպանների կարծիքով, էքսպերտիզան պէտք է հաստատէր, որ այդ դօկումենտների մէջ կատարվել են էական ուղղումներ, որոնք աղաւաղում են սկզբնական միտքը և նպատակ ունեն մերկացնել մեղադրվողներին։ Կարևոր գործերի դատաստանական քննիչ Ալէքսանդրօվ կարող է կատարել իրան յանձնված գործը Դաշնակցութեան դատը վերջանալուց յետոյ սենատի առանձին ատեանում։ („Р. В.“)

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Երէցփոխական հաշիւը չը պարզված

Ծօնկա (Բօրչ. գ.), 4 փետրվարի

Մեռաւ տեղիս ծխ. քահանան, մեռաւ նաև մեր եկեղեցու երէցփոխ Յովհաննէս Սիրաքեղեանը, ու եկեղեցու շրջապատը ամայացաւ, քանի որ եկեղեցու տէր ու տիրականը դրանք էին ներկայանում։ Երէցփոխ Սիրաքեղեանցը այդ պաշտօնում գտնվում էր 15 տարի շարունակ, որի մահից յետոյ անցել է երեք ամիս. միայն թէ նրա եկամտի հաշւեցուցակը ոչ ոք չէ ստուգել և պարզել. մինչև այժմս պարզված չէ, թէ որքան գումար է մնում եկեղեցուն առ ձեռն և որքան պարտիք։ Մեր դժբաղդութիւնը այն է, որ իւրաքանչիւր անձնաւորութիւն չէ ուզում ճանաչել իր վսեմ բարոյական պարտականութիւնը. թէ կենդանի և թէ մեռած՝ իր պարզ հաշիւը չէ ներկայացնում, որը ընդմիշտ բացակայում է մեզանում։ Կարճ ժամանակամիջոցում ամեն ինչ անցաւ օտարի ձեռքը ու հսկողութեան տակ. և երէցփոխական ընտրութեան համար ամեն կիրակի հաւաքվում են ընդհանուր ժողով և ընտրում մէկին. եկեղեցում եղած մի քանի դռնբացէք, լուսադին կօպէկները սրա-նրա գրպանը ընկնելով՝ անդառնալի անհետ կորչում են, ուտող ուտողի է. սաստ է՝ ուտողը գիտէ, չուտողն ինչ գիտէ։ Ստուգիչ յանձնաժողով մեզանում գոյութիւն չունի, իսկ տուժողը եկեղեցին է, որ արդէն ճաքճաքել, քայքայվել, քանդվելուն մօտ է և կաթում է. ուրեմն հարկաւոր է երկաթը տաք-տաք ծեծել, եւ և մօտից հաշիւը տեսնել հանգուցեալ երէցփոխ Յովհ. Սիրաքեղեանցի ժառանգների հետ,

պահանջելով վճարել հասանելի գումարը, անել կանօնաւոր, արժանաւոր ընտրութիւն, որը մեր եկեղեցու գործերը մաքուր և անշեղ պահպանի։ Ուրեմն ժամանակաւոր ծածկանի ծխատէր Ալէքսանդր քահանայի պարտականութիւնն է գործին գլուխ կանգնել և եկեղեցու այդ խառնիճխուռն, անմաքուր գործերը կանօնաւորելով՝ նոր և լաւ հիմքերի վրա դնել։

Կայծօն Շքեղեանց

ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԼԻ ԱՆՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

—

Ղամարլու, 25 յունվարի

Երևանի նահանգամասում, Գառնի-Բասարի շրջանում հարուստ գիւղերից մէկն է Ղամարլուն։ Չը նայելով իր հարուստ բնակչութեան, իր օղու, սպիրտի, կօնեակի, բամբակի գործարաններին, իր վաճառականական - արդիւնաբերական եռուն կեանքին, նրա մէջ բացակայում է սէր և հետաքրքրութիւն դէպի կրթական գործը առ հասարակ, մի գործ, որ ներկայումս անհրաժեշտօրէն պահանջ և հերթական խնդիր է ներկայացնում։ Գիւղը չունի դպրոցական սեփական շէնք, վարձված դպրոցի շէնութիւնը իր յարմարութիւններով այն աստիճան աննախանձելի ու անմխիթար դրութեան մէջ է, որ դժուար թէ որևէ ուսուցիչ համաձայնվի այնտեղ դասեր պարապել, մատաղ սերունդ կրթել, եթէ նա նահատակվելու ախորժակ չունենայ և տոգորված չը լինի անձնուէր գաղափարական ձգտումներով։

Ղամարլուում, ինչպէս երևում է, մեռել է գաղափարականը բառի ընդարձակ նշանակութեամբ և նրա տեղ թագաւորում է գործնականը։ «Հացի խնդիրը» խեղդել, ճնշել է ամենքին և մեռցրել իր ճիրաններում մարդասիրական զգացում և հանրօգուտ գործին ձեռնարկող բարի տրամադրութիւն։ Ղամարլուի հարուստները կարծես կէտ-նպատակ են դրել լինել եասաւէր, կօպէկապաշտ և կարծես սեփական կաշուից դուրս չեն ուզում ճանաչել այլ շրջապատ, այլ աշխարհ, որ դրդէր նրանց հասարակական ցաւերի ու կարիքների նուիրագործման։ Երբ հարցը գալիս է դպրոցին և դրա հիմնարկութեան համար սեփական շէնք ունենալուն, աղա-հարուստները, որ իրանց «ազգասէր» և «ժողովրդասէր» են ձևացնում և գիտեն շատ խօսել, քիչ գործել, պինդ կերպով փակում են քսակների բերանները և փայլում անտարբերութեամբ։

Մօտ անցեալներում Խորէն Մուրադբէգեան սրբազանը Երևանի թեմ. դպրոցի տեսուչ Ա. Ջիլինգարեանի հետ գալիս է Ղամարլու, հարուստներին կանչում ժողովի, դպրոցի շէնքը գլուխ բերելու համար նուիրատուութեան հրաւիրում. բայց հարուստներից մէկը խորամանկ միջոցի է դիմում. առաջուց սովորեցնում, դրդում է մի ղամարլուեցու, որ գալիս մտնում է եկեղեցի և ժողովի ժամանակ խօսում դէմ նրանց հասցէին, որոնք «համարձակութիւն կունենան» դպրոցի համար կօպէկներ նուիրելու։ Սրբազան առաջնորդը վշտացած հեռանում է, դպրոցի գործը մնում անուշադիր, մինչև որ գալիս է տեսուչ Տ. Ռաշմաճեան և միջոցներ ձեռք առնում գէթ վարձու շէնութեան մէջ ուսումը շարունակել։

Ամօթ Ղամարլուի հարուստներին. թող ամաչեն և օրինակ վերցնեն հարևան Մեհրաբ-Քիւրդ-Քենդ գիւղից, որ հազիւ 40 տուն աղքատ ժողովուրդ է, բայց հիմնած ունի եկեղեցու գաւթում մի փառաւոր միդասեան դպրոցի շէնք լուսաւոր սենեակներով, ուսումնարանական բոլոր անհրաժեշտ պիտոյքներով, պարագաներով բարեզարդած, առաջը խնամքով փռված գեղեցիկ ծաղկոցները ճեմելիքով։ Ի՞նչպէս չարձանագրել այդ ուրախալի և մխիթարական երևոյթը, ինչպէս չը գովել և խրախուսանքի չարժանացնել այդ գիւղի երէցփոխի և հոգաբարձական կազմի այն եռանդուն և հոգատար ջանքերը, որոնց շնորհիւ նրանք կարողացել են ժողովրդին գիտակցութեան բերել՝ ուսման օգտակարութեան մասին գաղափար տալով և պատճառ դառնալ դպրոցի հիմնարկութեան։ Այդ բարի գործին ոչ նուազ չափով նպաստել, զարկ է տուել Ղամարլուի գործակալ Ներսէս քահ. Տէր-Վարդանեան, և բացի այդ՝ ուսումնասէր և անկեղծ գաղափարական տէր-հայրը իմ միջոցով մի տարեկան «Աղբիւր» (1912 թւից սկսած) նուէր է տալիս դպրոցին։

Ո՛րտեղ Մեհրաբ-Քիւրդ-Քենդ աղքատիկ և փոքրիկ գիւղը, ո՛րտեղ Երևանի կենտրոնական հարուստ և ճոխ Ղամարլուն. ես ամաչում եմ համեմատութիւն անել։ Ե՞րբ գիտակցութեան կը գան, երբ բարի գործեր կատարելու սիրտ, հոգի կունենան։ Ո՛ն, դէպի գործ, հարուստներ. դադարեցէք «կենդանի դիակներ» լինելուց, ցոյց տուէք, որ մարդկային վեհ կոչումը բարեգործութեան մէջ է և ոչ նիւթական անձնապահութեան։ Մարդ մեռնում է, բայց բարի գործը չէ մեռնում։

Գրիգոր Բալասանեան

ՌԵԿՏՈՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ ԽԱՐԿՈՎԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՈՒՄ

—

Խարկով, 31 յունվարի

Յունվարի վերջին համալսարանում կայացաւ պրոֆեսօրների խորհրդի ընդհանուր ժողով ռեկտոր ընտրելու համար։ Այդ նիստին մասնակցում էին 62 պրոֆեսօրներ։

Համալսարանի նախկին ռեկտոր Դ. Ի. Բագալէյը երեք ամսից աւել է, ինչ թողնելով իր պաշտօնը նշանակված է Պետական Խորհրդի անդամ, ինչպէս ներկայացուցիչներից մէկը Ռուսաստանի համալսարաններից։ Նրա տեղ ժամանակաւորապէս կառավարում էր պրօռեկտոր պրօֆ. Ի. Վ. Նետուշիլը։

Ռեկտորի ընտրութիւնը ռուսաց համալսարանների կեանքում պիտի խոշոր անցքերից գերագոյնը անուանել, որովհետև նա, ռեկտորը, ինչպէս մի ամբողջ համալսարանի առաջնորդ, պիտի իսկական արտայայտողը հանդիսանայ այն հոսանքների ու տրամադրութեան, որ տիրում է պրօֆեսուրայի և ուսանողութեան մէջ. հետևապէս և ազատամիտ ռեկտորի ընտրութեան հետ մեծ կապ ունի գիտութեան առաջադիմութիւնը և համալսարանական աւտօնօմիան ու արտօնութիւնները, որ ստացել են Ռուսաստանի համալսարանները 1905 թւականին։

Խարկովի համալսարանը 108 երկար ու ձիգ տարիներ գոյութիւն ունի և Հարաւային Ռուսաստանի լուսաւորութեան ու կրթութեան օրրանն է կոչվում, իր քաղաքակրթութեամբ, դիրքով և գիտնական ոյժերով մայրաքաղաքների երկու համալսարաններից յետոյ 3-րդ տեղը պիտի գրաւէ Ռուսաստանի համալսարանների մէջ, որովհետև այստեղ թէ պրօգրեսիստ պրօֆեսօրների և թէ մանաւանդ ուսանողութեան թիւը բացարձակ առաւելութեամբ մեծամասնութիւն են կազմում։

Այստեղից պարզ է, որ մեր համալսարանին հարկաւոր է լուրջ գիտութեամբ և ազատ հայեացքների տէր մի ներկայացուցիչ։

Մեր համալսարանը ունի 154 դասախօսներ, որոնցից 70-ը պրօֆեսօրներ են, իսկ մնացածը նրանց օգնականներ. պրիվատ-դօցենտներ, բժիշկներ և այլն։ Նրա մէջ սովորում են մօտ 5000 ուսանողներ, որոնցից հայերի թիւը հասնում է մօտ 100-ի, իսկ ընդհանուր Կովկասի ուսանողութեան թիւը մօտ 400-ի։

Ռեկտորի ընտրութիւնը, որ շարունակ հետաքրքրութիւն էր պատճառում ուսանողութեան և մասամբ տեղիս հասարակութեան, անցաւ շատ աջող, համարեա թէ միաձայն (58 ձայնով). ընտրվեց համալսարանի երախտաւոր պրօֆեսօր, այժմեան պրօռեկտոր Իվան Վեաչեսլավօվիչ Նետուշիլը։

Ընտրութիւնից յետոյ պրօֆեսօրները ողջունել են իրանց ընտրեալին երկար և անդադար ծափահարութիւններով։

Նետուշիլը ազգով չեխ է։

Նա ծնվել է մայիսի 27-ին 1850 թ. Prossnitz քաղաքում (Մօրավիա). Նրա հայրը եղել է աղքատ ներկարար. ով կարող էր երևակայել այն ժամանակ, որ այդ աղքատ ներկարարի որդին մի քանի տասնեակ տարուց յետոյ, անցնելով զանազան ֆակուլտետներ, կրթելով իր սիրտն ու հոգին (կամ ներքին աշխարհը), այսօր 70 պրօֆէսօրների միջից փառաւոր կերպով պիտի համալսարանի գլխաւորը ընտրվի։ Սկզբնական կրթութիւնը նա ստացել էր իր ծննդավայրում, այնուհետև աւարտելով Kremsier քաղաքում մասնաւոր գիմնազիա, նա հասունութեան վկայական ձեռք բերելով մտնում է Օլցիւմ քաղաքի աստուածաբանական ֆակուլտետը։ Աւարտելով այդտեղ, նա անցնում է Պրագայի համալսարանը, ընտրելով փիլիսոփայական մասնաճիւղը։ Այստեղ աւարտելուց յետոյ նա գալիս է Ռուսաստան և մտնում Պետերբուրգի համալսարանը ինչպէս ազատ ունկնդիր։ Այնուհետև նրան նշանակում են Խարկովի 2-րդ գիմնազիայի հին լեզուների դասատու։ Այստեղ երիտասարդ Նետուշիլը անդադար աշխատելով 3 տարուց յետոյ քննութիւն է տալիս հռօմէական գրականութեան մագիստրոսութեան աստիճան ստանալու համար. իսկ կարճ միջոցից յետոյ մագիստրոսութեան դիսերտացիա պաշտպանելով «Объ аористахъ въ латинскомъ языкѣ» վերնագրով՝ նա մագիստրոսի դիպլօմ է ստանում։ 1884 թ. նա նշանակվում է պրիվատ-դօցենտ Խարկովի համալսարանում հռօմէական գրականութեան կաթէդրայի համար, իսկ յետոյ՝ իսկական պրօֆեսօր։ Վերջին ժամանակս նա ընտրված էր պրօռեկտոր, իսկ յետոյ ռեկտոր։

Համալսարան մտնելու օրից Նետուշիլը չէ բաժանվել նրանից. նա միշտ ապրել է նրա համար, տալով վերջինիս իր բոլոր թարմ ոյժերը։ Նա միշտ աշխատել է համալսարանի կարիքների համար, մասնակցելով նրա վարչական կեանքի մէջ։ Նա կրթել է շատ ուսանող սերունդներ, որոնք իրանց երիտասարդ սրտերի մէջ տարել են Նետուշիլի բարոյական նկարագիրը և նրա պայծառ անունը, և այսօր, երբ վերջինիս ռեկտոր են ընտրել, Ռուսաստանի զանազան ծայրերից նրա նախկին բազմաթիւ աշակերտները բուռն համակրանքներով են ողջունում իրանց վաղեմի և անմոռաց ուսուցչապետին։

Բայց որքա՜ն քաղցր է լինում յիշել լաւ պրօֆեսօրի, ուսուցչի, ընկերոջ, երբ դուք անցկացնելով նրանց հետ ձեր ոսկի ժամանակը, յանկարծ բաժանվում էք նրանցից ընդ միշտ։ Այդպիսիները աւելի են բարձրանում ձեր մէջ և գրաւելով նրանք ձեր յիշողութեան մէջ մի անկիւն՝ ապրում են այնտեղ լուռ, բայց միշտ կենդանի ու վառ։

Սակայն սրանով չէ վերջանում Նետուշիլի գործունէութիւնը, կրթելով շարունակ երիտասարդ սերունդին, մասնակցելով շատ հասարակական հիմնարկութիւնների, նա միաժամանակ աշխատել է և գիտութեան ասպարէզում, հրատարակելով իր գիտնական աշխատանքները, որոնց թիւը 100-ից անց է։

Նետուշիլը իր հեզ ու կրթված բնաւորութեամբ, բարութեամբ, իր անչափ զգայնութեամբ և մանաւանդ անկեղծութեամբ վաղուց է ուսանողների սիրելին, նրանց իսկական հայրը դառել. և ճշմարիտ որ նա ուսանողների հայրն է, որովհետև հայրը միայն կարող է այնքան ջերմ սիրել իր զաւակներին, ինչպէս Նետուշիլը ուսանողներիս։

Նրա խելօք և թափանցիկ աչքերը, որ նայում են ակնոցների տակից, ալեոր միրուքը, փայփայող դէմքը, քաղցր և մեղմ խօսակցութիւնը միանգամայն ցոյց են տալիս, որ նրա մարմնի մէջ բաբախում է մի ազնիւ սիրտ, բարի և անարատ հոգի, որոնք ստեղծված են միշտ կրթելու, ծառայելու, սիրելու և ներելու։

Ուրեմն, եթէ այդպէս է, թող երկա՜ր, շատ երկար ապրի այդպիսի արժանաւոր գիտնական անձը մեր մէջ, կրթէ և սովորեցնէ մեզ, որ մենք էլ կարողանանք սիրել, ներել ու ծառայել միմեանց։

Ուսանող-բժ. Յովհ. Աղամեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Մօսկվայից, հանգուցեալ պրօֆ. Գր. Խալաթեանի թաղման կարգադիր յանձնաժողովից ամսիս 14-ին ստացանք հեռագիր, որով յանձնաժողովը հաղորդում է, որ հանգուցեալի թաղումը նշանակված է կիրակի, փետրվարի 19-ին։ Միաժամանակ յանձնաժողովը խնդրում է միւս թերթերին արտատպել իր այդ յայտարարութիւնը։

◆ Մենք հաղորդել էինք, որ ներկայ տարվայ մարտի 28-ին լրանում է հանգուցեալ երաժշտագէտ Բ. Կարա-Մուրզայի մահվան 10-ամեակը, որի առիթով մտադրութիւն կայ Թիֆլիսում և Բագւում համերգներ կազմակերպել, հանգուցեալի գերեզմանի վրա արձան կանգնեցնելու համար։ Ներկայիս կարող ենք հաղորդել, որ Թիֆլիս է ժամանել Պետրոս Կարա-Մուրզան, որը այս օրերս կը ձեռնարկէ համերգ կազմակերպելու գործին։

◆ Փետրվարի 12-ին կայացաւ խնվալիդների ընկերութեան օգտին տրված երեկոյթը, որի նախաձեռնողն էր, ինչպէս միշտ, այս անգամ էլ կոմսուհի Ն. Ա. Վօրօնցօվա-Դաշկօվան։ Երեկոյթը թէ մուտքի և թէ բովանդակութեան կողմից անցաւ գերազանցօրէն աջող։

◆ Փետրվարի 14-ին, Ներսէս Ѵ Աշտարակեցու մահվան տարելիցի օրը, Վանքի մայր տաճարում հոգեհանգստեան կարգ կատարվեց, ներկայութեամբ Ներսիսեան դպրոցի սաների, ուսուցչական խմբի և տեսչի։

◆ Ջուլֆայի վրայով պաշտօնական գործերով Թաւրիզ մեկնեց Թիֆլիսի օսմանեան գեներալ-հիւպատոս Ռիֆաթ-բէյ, որի բացակայութեան ժամանակ նրա պաշտօնը կը կատարէ Ֆերիդ-բէյը։

◆ Այսօր, երեկ. ժամը 7-ին, նշանակված է Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան հրապարակային նիստ նոյն Ընկերութեան դահլիճում (Լերմօնտովսկայա փող. № 1)։ Արսէն Շահնազարեան դասախօսելու է պրօֆ. Գրիգոր Խալաթեանի գրական և հասարակական գործունէութեան մասին։ Նիստին կարող են ներկայ լինել և կողմնակի անձեր, բայց ոչ աշակերտներ։

◆ Փետրվարի 13-ին քաղաքային դումայի նիստի ժամանակ ընտրված են դումայական հետևեալ մասնաժողովների համար իբրև նախագահներ այս անձինք։ Ֆինանսական՝ Ա. Ֆիշեր, համալսարանական՝ իշխ. Գ. Թումանեան և բալնէօլօգիական՝ Մ. Լունկեվիչ։

◆ Քաղաքագլխի պաշտօնակատարը ամսիս 14-ին ներկայացրեց Թիֆլիսի նահանգապետին ի հաստատութիւն սամվաճառութեան նոր սակագինը, որով մսի զանազան տեսակների գները բարձրացվում են։

◆ Փետրվարի 13-ին կայացաւ քաղաքային տնտեսական մասնաժողովի նիստը՝ քննելու Թիֆլիսի հացթուխների այն բողոքը, որպիսին նրանք ներկայացրել էին Կովկասի Փոխարքային՝ գանգատվելով քաղաքային վարչութեան վրա հացի սակագնի առիթով։ Մասնաժողովը վերստին քննութեան առնելով հաշիւները, իր ունեցած տեղեկութիւնները ալիւրի գների նկատմամբ և մանաւանդ աչքի առաջ ունենալով, որ ինքը ստացել է հեռագրային տեղեկութիւն առ այն, որ ալիւրի իւրաքանչիւր տոպրակի վրա գինը պակասել է 25 կօպէկով, մասնաժողովը որոշեց հացթուխների գանգատը համարել անհիմն և մերժել հացի սակագինը բարձրացնելու հարցը։

◆ Անա քանի օր է, ինչ Թիֆլիսի III քաղաքամասի հացթուխներից շատերը չեն թխում III տեսակի հաց։ Ցանկալի էր, որ քաղ. վարչութիւնը լուրջ ուշադրութիւն դարձնէր այդ հանգամանքի վրա։

◆ Նոր սակագնով տաւարի միսը կը ծախվի փունտը 14 կ., ոչխարինը՝ 16 կ., իսկ գոմէշինը 9 կ.։

◆ Կիրակի, փետրվարի 19-ին, առաւօտեան Ժողովրդական Տանը Ա. Աբեղեան կը կարդայ մի դասախօսութիւն Խաչ. Աբովեանի մասին։ Դասախօսութիւնը կազմակերպում է ժողովրդական համալսարանի վարչութիւնը։

◆ Հալաբարում կանանց պրօգիմնազիա հիմնելու առիթով կայացած խորհրդակցութիւնը որոշել է պետականի փոխարէն բանալ մասնաւոր պրօգիմնազիա։ Այս հարցի վերջնական լուծման համար ընտրված է առանձին մասնախումբ։

◆ Մի քանի օր առաջ Թանգոյեան ս. Աստուածածին եկեղեցու ծխական դպրոցի հոգաբարձու է ընտրված Ա. Ղորխմազեանը։

◆ Պետական Դուման իր վերջին նիստերից մէկում ընդունեց այն օրինագիծը, որով փոփոխութեան են ենթարկվում Թիֆլիսի Միքայէլեան հիւանդանոցի ծառայողները, նմանապէս և հոգեկան հիւանդների բաժնի պաշտօնեաները։ Նոր ծառայողների շտատ կը մտցվի 1912 թ. յուլիսի 1-ից։

◆ Դանիական ձևով կաթնատու կենդանիներին արհեստական կերպով կերակրելու համար Դիդուբէում գործող փորձնական կայանի փորձերը տուել են լաւ հետևանքներ։ Կայանը պատկանում է Էլիաթեանններին և Ղազարեաններին։

◆ Փետրվարի 14-ին նշանակված օդաթռիչքները տեղի չունեցան աննպաստ եղանակի պատճառով։

◆ Կայսերական Կովկասեան Գիւղատնտեսական Ընկերութիւնը ապրիլ ամսին կազմակերպում է վաղ աճող ընդեղէնների և բանջարեղէնների ցուցահանդէս։

◆ Փետրվարի 13-ին Քաշվէթի ս. Գէորգ եկեղեցու բեմից գողացվեցին արծաթէ երկու խաչեր, 80 ր. արժողութեամբ։ Գողը ձերբակալվեց և մօտը գտնվեցին գողացված խաչերը։

◆ Հասարակական ակումբում (Բօրսայի դահլիճ) շաբաթ, փետրվարի 18-ին, Ա. Ս. Բաբեան կը կարդայ մի դասախօսութիւն՝ «Բնակարանային հարցը և նրա լուծման փորձերը» թեմայով։

◆ Փետրվարի 13-ին մաքսային պաշտօնեայ Վլադիմիր Պետրովը, 17 տարեկան, իրան կոնազրկելու նպատակով ատրճանակից վէրք հասցրեց իրան ձախ ստինքից։ Գնդակը խրվեց ողնաշարում։ Նրան ուղարկեցին Միքայէլեան հիւանդանոց։ Նրա կեանքը վտանգի մէջ է։

◆ Փետրվարի 13-ին Ռուսսկայա փողոցում գտնվող Մարմարօվի գինետանը ծառայող Փարեմուզեանի և Բիբիլաուրիի միջև վէճ ծագեց անձնական հաշիւներից, որի ժամանակ վերջինս առաջինին դաշնակով վէրք հասցրեց։ Յանցագործը ձերբակալված է։

◆ Կովկասեան հանքային ջրերից 1911 թ. ընթացքում ստացվել է 2.332,521 ր. 67 կ.։ Նկատվում է, որ տարէ-տարի եկամուտն աւելանում է։

◆ Վերջին օրերս Բագւում, Հ. Զ. Ա. Թաղիևի բնակարանում կայացել է մի խորհրդակցութիւն, որին մասնակցել են Բագւի քաղաքային 40 իրաւասուներից 35-ը։ Իբրև քաղաքագլուխ նրանք մտադիր են առաջարկել Ռախվսկի թեկնածութիւնը։

◆ Բագւի քաղաքապետը թոյլատրել է յայտնի հրապարակախօս Գրիգորի Պետրովին կարդալ 3 դասախօսութիւն։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Դրաման

Գեղեցիկ տպաւորութիւն թողեց ռուս դրամատիքական խմբի առաջին ներկայացումը։

— Վերջապէս գեղարուեստական զուարճութիւն ստացանք,—բացագանչում էին հանդիսականները փետրվարի 13-ի ներկայացմանը Արտիստական Ընկերութեան թատրոնում։

Խումբը կազմված է լաւ դերասանական ոյժերից և լաւ պատրաստված է։

Նա յայտնի թատրոնական ձեռնարկու Սինելնիկովի խումբն է, որի օգնականներն են Բարատով, Բելեաեւ և Ոսկերով։

Ներկայացրին «Ոսկեայ վանդակը» Օստրօժսկիի։ Դա կեսական գծեր ունեցող մի պիէս է, որ պարունակում է հոգեբանական շահագրգռութիւն։ Նա խոշոր գրական գործ չէ, ունի ձգձգված տեղեր, շաբլօնական զրոյցներ. բայց գտնվելով առօրեայ կենցաղի և ընդհարումների շրջանակում՝ հետաքրքրում է հանդիսականներին։

Գլխաւոր հերոսուհու՝ Ալֆերեվայի դերը կատարում էր Սարանչովան։ Նա ունի բարձր հասակ, գեղեցիկ կազմուածք, խօսում է բարձր, արտայայտիչ, խաղում է համարձակ։ Նա այդ օրը աւելի աջող էր կատակի, հասարակ կենցաղավարական խօսակցութիւնների տեսարաններում, քան դրամատիկական բոպէներում։ Առաջին գործողութեան մէջ նա գեղեցիկ էր, իսկ վերջին գործողութեան մէջ, որտեղ պահանջվում է դրամատիքական կորով, համեմատաբար գունատ էր։

Միւս դերասանուհին՝ Մօրօզովա (Օլգայի դերում) ցոյց է տալիս լաւ դպրոցի նշաններ. խելացի արտայայտում է դերի ելևէջները։

Պիէսի գլխաւոր հերոսն էր թիֆլիսեցիներին յայտնի դերասան Բարատովը (կոմս Պրոսկուրով)։ Հասարակութիւնը ողջու-

[illegible]

Արքունական Թատրոնում

Պետերբուրգի «Բուֆ» և «Պասսաժ» թատրոնների օպերէտային արտիստների խումբը ներկայումս Թիֆլիսում գտնվելով՝ կը տայ 12 ներկայացում փետրվարի 13-ից մինչև 20-ը։

Խումբը բաղկացած է առաջնակարգ ույժերից, որոնց մէջ աչքի են ընկնում օպերէտային յայտնի երգչուհի Վ. Մ. Շուվալովա, նշանաւոր կոմիկ Կոշէվսկի, օպերային բարիտոն Զելինսկի, տէնոր Միրայէվ և այլք։

Փետրվարի 13-ին խմբի առաջին ներկայացումն էր։ Խաղացվում էր Վալենտինովի «Ночь любви» օպերէտա-մօզայիկը, որը երաժշտական կողմից ամբողջապէս հաւաքածու է զանազան օպերաներից վերցված կտորներից։ Այդ իսկ պատճառով էլ յիշեալ օպերէտան պահանջում է խաղացողներից ձայնական ուժեղ արտայայտումներ։ Այդ կողմից խաղացողների թւում աչքի էին ընկնում գլխաւորաբար Շուվալովա, երգչուհի Օրէլ, Զելինսկի, Միրայէվ և Դալմատով, որոնց հասարակութիւնը պատւում էր բուռն ծափահարութիւններով։

Խմբի խօրը այնքան էլ հարուստ չէ թւով, սակայն ընդհանուր առմամբ իր ներդաշնակ կատարումով և հարուստ հագուստեղէնով թողնում է լաւ տպաւորութիւն։

Օրկէստրը բաղկացած է բաւարար երաժշտական գործիքներից։ Շնորհիւ դիրիժեօր Նէյմէրի հմուտ ղեկավարութեան՝ այդ երեկոյ օպերէտան անցաւ շատ սահուն։

Թատրոնում նկատվում էին բաւական ազատ տեղեր, գլխաւորաբար պարտէրում։ Այդ հանգամանքը բացատրվում էր մասամբ եղանակի վատ լինելով և մասամբ էլ տեղերի գների թանգութեամբ։ X.

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Ալլէր, 4 փետրվարի

Տեղական հայ և օտար սիրողների մասնակցութեամբ՝ դպրոցի օգտին յունվարի 29-ին ներկայացվեցին «Մէչօյի Թուղը», «Կրաթ-Կրաթ», «Злоумышленникъ» պիէսները և, բացի այդ, ասվեցին մի քանի անեկդոտներ ռուսերէն լեզուով։ Ծրագիրը թէև փոքր էր, սակայն, դերակատարների և կարգադրիչների գործ դրած եռանդի շնորհիւ, այս անդրանիկ ներկայացումը սպասվածից աջող անցաւ օրինակելի կարգապահութեամբ, որի համար էլ ներկայ եղողները—որոնց մէջ հայերից յետոյ աչքի ընկնող մաս էին կազմում ռուսները, յոյները և թուրքերը—գոհ սրտով հեռացան դահլիճից։

Մի երևոյթ, որը խիկապէս աչքի զարկեց, դա այն էր, որ տոմսակները զոռով չէին ծախվում, ինչպէս որ սովորութիւն է մեզանում, այլ ընդհակառակը ըստ ցանկութեան և կամքի։

Ցանկալի է, որ տեղական ինտելիգենցիան գոնէ տարին 1—2 անգամ սիրողների ջանքով հայկական ներկայացումներ կազմակերպէ և այդպիսով հայ բեմը ծանօթացնէ տեղական գաղութին, որը կարծէք արդէն խորթացած է։

Այս բոլորից յետոյ պարտք եմ համարում ասել, որ տեղական հասարակութիւնից մի քանիսը բացակայ էին։ Գ. Գ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ախալքաղ, 30 յունվարի

«Մշակի» № 15-ի մէջ տպագրված է տիրուհի Գոհարինէ Աստմեանի նամակը, որով մեղադրում է մեզ, որ մենք կամ բոլորովին չենք գործադրել, կամ միայն մասամբ ենք իրագործել Աստրախանի հայոց կոնսիստորիայի կարգադրութիւնը իր հանգուցեալ որդու՝ Թ. ք. Աստվմեանի ծխերի հովւութեան վերաբերմամբ. այս մեղադրութեան դէմ կասենք հետևեալը։

Իմ պաշտօնակից քահանայի մահից յետոյ, վիճակային կոնսիստորիան նրա ծխերի հովւութիւնը յանձնելով ինձ՝ կարգադրեց ամբողջ արդիւնքի կէսը յանձնել նրա ընտանիքին. սակայն ես ինքնաբերաբար թէ Ջրօրհնէքի և թէ Զատկի տնօրհնէքներն ու գերեզմանօրհնէքները, որ ամբողջ տարվայ արդիւնքի կէսից աւելին են կազմում, ամբողջապէս յանձնեցի նրա ընտանիքին, իսկ մնացած օրինակատարութիւններից էլ կէս արդիւնքը կանոնաւորապէս և առանց յետաձգելու, մաս առ մաս տուել եմ հէնց իրան՝ տիրուհի Գոհարինէին, որոնց դիմաց տվել են ինձ պատշաճաւոր ստացականներ. այսպէս շարունակվել է մինչև յունիս ամիսը, երբ նրա ընտանիքը թողեց, հեռացաւ Ախալքաղից։ Այնուհետև գալիս են ամառային ամիսները, որոնց ընթացքում Ախալքաղում շատ քիչ օրինակատարութիւններ են տեղի ունենում, որպիսի հանգամանքն անծանօթ չը պէտք է լինի բազմափորձ և Ախալքաղում երկար տարիներ ապրող տիրուհուն. հագիւ թէ հոկտեմբեր ամսին սկսվում է օրինակատարութիւնների շրջանը, և ահա այդ ամսի 15-ին տեղս է ժամանում Ախալքաղի նորընտիր քահանան, հայր Խ. Փանեանը, որին և նոյն օրնեթ յանձնում եմ հանգուցեալի ծխերի հովւութիւնը, հետևապէս և հետևեալ երկու և կէս ամիսների համար յամենայն դէպս ես չեմ պատասխանատու։ Ուրեմն ճիշդ չէ տիրուհի Գոհարինէի մեղադրանքը, որ նրանց այստեղից հեռանալուց յետոյ ես 7 ամիս եմ հովւել հանգուցեալի ծխերը, որովհետև յունիսից մինչև հոկտեմբեր միայն 4 ամիս է, որպիսի ամիսների ընթացքում 180 րուբլի (և ոչ 90, որովհետև պէտք է հաշւել և իմ բաժինը) քիչ արդիւնք չէ. իսկ ես չէի կարող հակառակ իմ իշխանութեան հրամանի չը վճարել հանգուցեալի թողած պարտքը և ուղարկել ստացված գումարը նրա ընտանիքին։ Ճիշդ չէ տիրուհու և այն մեղադրանքը, որ նրա դիմումներն ինձ՝ մնացել են առանց պատասխանի և հետևանքի. ես իր ժամանակին պատասխանել եմ տիրուհուն և հանգամանօրէն բացատրել գործի դրութիւնը, որից, ի հարկէ, նա չէր կարող գոհ մնալ, որովհետև նա պարզօրէն գրում էր, որ ես հանգուցեալի պարտքը կոնսիստորիային չը վճարեմ, այլ ուղարկեմ իրանց, մի բան, որ ես ինքնագլուխ երբէք չէի կարող անել, ուստի և դիմեցի իշխանութեան, վերջինս կարգադրեց պարտքից աւելացածը միայն տալ հանգուցեալի ընտանիքին. այդպէս էլ արել եմ։ Հանգուցեալի ծխերից ստացված ամբողջ արդիւնքը մի առ մի գրված է կոնսիստորիայից տրված ժապաւինեալ մատեանի մէջ, իսկ օրինակատարութիւնները՝ չափաբերականի մէջ. արդիւնքը տուող մարդիկ էլ, փառք Աստուծոյ, ողջ և առողջ ու կենդանի են և չեն զրկվել յիշողութեան ընդունակութիւնից, իսկ ես ոչ քաշվում և ոչ փախչում եմ հաշւետուութիւնից և ոչ էլ տիրուհու ակնարկած ուրիշ ճանապարհներից։ Սա մարդկային ապերախտութեան մի նոր, բայց սովորական ապացոյց է, որի դէմ ոչ բողոքել և ոչ վիրաւորվել կարող ենք, այլ միայն լռել և մեր այդ լռութեամբ մենք ամեն բան ասած կը լինենք պատկառելի տիրուհուն։ Այս գործի վերաբերեալ բոլոր հաշիւներն ու գրութիւններն ուղարկված են Աստրախանի հայոց վիճակային կոնսիստորիային, ուր և կարող է դիմել յարգելի տիրուհին, իսկ մենք սրանով վերջացնում ենք մեր ասելիքը։

Շմաւոն ք. Աղբալեան

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— Ռոստովի առևտրական կլուբի ընդհանուր ժողովը յատկացրեց 50,000 ր. Ռոստովի համալսարանի համար։

— Կովկասի Փոխարքայի կարգադրութեամբ Զելիմ-խանին ապաստան տալու համար Գրօզնայի և Վեդէնի շրջաններում դրված զօրքերը յետ կանչվեցին։

— Բ. Դուռը որոշեց արտաքսել բոլոր այն օտարերկրեայ թղթակիցներին, որոնք աննպաստ կերպով են գրում Թիւրքիայի մասին։

— Թիւրքաց տեղեկութիւններից երևում է, որ Իտալիան ահագին քանակութեամբ զէնք է ուղարկում Ալբանիա։ Նորերս թիւրքաց իշխանութիւնները գրաւել են 12 արկղ ռազմամթերք։

— Աւստրիական պաշտօնական «Alg. Zeit.»-ի խմբագիրը յայտնում է, որ Էրէնտալի քաղաքական ժառանգութիւնը պարտաւորեցնում է նրա յաջորդին մերձենալ Ռուսաստանին։

— Կլէմանսօն հիւանդ է։ Ի նկատի ունենալով նրա հասակը՝ շրջապատողները երկիւղի մէջ են։

— Կլէմանսօյի դրութիւնը այժմ այնքան լաւացել է, որ կեանքը միանգամայն ազատ է վտանգից։

— «Нов. Вр.»-ն հերքում է լրագիրների այն տեղեկութիւնները, թէ ռուսաց զօրքերը յետ են կանչվելու Ղազվինից և թէ էկս-շահը փախել է Աստրաբադից։

— Պարսից կառավարութիւնը պատրաստ է բաւարարութիւն տալ ռուս-անգլիական վերջին նօտային՝ պայմանով միայն, եթէ Պարսկաստանի անձեռնմխելիութիւնը կը ճանաչվի։

— Վերադնահատելով անգլիական արտաքին գործերի մինիստրի ճառը, անգլիական պարլամենտական շրջանները ահագին նշանակութիւն են տալիս Գրէյի ճառի այն մասին, որի մէջ ասված է, թէ ռուսաց զօրքերը մնալու են Ուրմիայի շրջանում մինչև այն ժամանակ, քանի այնտեղ կը մնան թիւրքաց զօրքերը, որոնք իրանց ներկայութեամբ սպառնում են Անդրկովկասին։ Այդպիսով Ռուսաստանը հնարաւորութիւն կունենայ զօրքեր պահել պարսկական հողի վրա նոյնիսկ երկրի լիակատար խաղաղութիւնից յետոյ։

— Չինական կառավարութիւնը, տեսնելով որ մոնղոլական իշխանները իրանց յոյսը կտրել են Ռուսաստանից, [illegible]

— Վերջնականապէս որոշվեց չինական նոր կառավարութեան մայրաքաղաք ընտրել Պէկինը։

— Լուրերի համաձայն՝ Իւանշիկայը, այլ և կայսրուհին և պրինցները գաղտնի խորհրդակցութիւններ են ունենում։ Նախատեսվում է հակայեղափոխութիւն։ Հանրապետականները զօրքերին հրամայել են պատրաստ լինել։

— Չինական նոր կառավարութիւնը, ճապօնական «Օկուրա» ֆիրմայից փոխարինաբար վերցրեց 3 միլիոն լան. բացի դրամից նոյն ֆիրման մատակարարելու է եօթն միլիոն լանի զէնք ու ռազմամթերք։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

13 փետրվարի

Կ. ՊՈԼԻՍ։ Ռուսաց առևտրական պատգամաւորութիւնն ընդունվեց դեսպան Չարիկովից։ Երէկ դեսպանի մօտ ճաշկերոյթ էր ի պատիւ պատգամաւորութեան։

ԼԻՒԿՍԵՄԲՈՒՐԳ։ Մեռաւ Լիւկսեմբուրգի մեծ դուքս Վիլհէլմը։

ԱՐՄԱՒԻՐ։ 15,000 հոգու ներկայութեամբ մի ժողովի մէջ միաձայն վճռվեց միջնորդել Արմաւիրը քաղաք դարձնելու։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Բօրսային արտէլների համառուսական համագումարը տեղի կունենայ ապրիլի 3-ին։

14 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Պետական Խորհրդի անդամ Զվէրէվի նախագահութեամբ բացվեց գինեգործների և գինեվաճառ-գործարանատէրերի համագումարը։

Ծովային մինիստրը մեկնեց Նիկօլայեվ և Սէվաստոպոլ։

Ցարիցինի մինստրանի կառավարիչ Իլիոդորի տեղ նշանակվեց միսիոնէր-քարոզիչ Իրինարխ աբեղան։

Կազանի հոգևոր ճեմարանի ռեկտոր նշանակվեց Անաստասիոս վարդապետը։

Փետրվարի 18-ին՝ Գերմոգէն պատրիարքի մահվան 300-ամեակի օրը պետութեան բոլոր եկեղեցիներում կատարվելու են պատարագներ։ Դպրոցական սաները ազատ են լինելու պարապմունքներից։

Համառուսական աէրոկլուբի խորհուրդը վճռեց առաջին անգամ մասնակցել օդապարիկների միջազգային մրցումներին Շտուտգարդում, ըստ որում վճռված է պատրաստել նոր մեծ օդապարիկ։

Վաղը կը բացվի մաշուլի արտադրութիւնների ցուցահանդէսը։

Թոյլատրված է մարտի 5-ին գումարել Պետերբուրգում Ուրալի հանքարդիւնաբերողների 17-րդ հերթական համագումարը։

Բացվեց տեղական տնտեսութեան գործերի նստաշրջանը ներքին գործերի մինիստրի նախագահութեամբ։ Նախագահը բնորոշեց Ստոլիպինի գործունէութիւնը և առաջարկեց յարգել հանգուցեալի յիշատակը։

Ապրիլի 17-ին գումարվելու է արդիւնաբերութեան ու առևտրի ներկայացուցիչների 6-րդ հերթական համագումարը։

Գիշերս վախճանվեց Կայսերական Ալէքսանդրեան Թատրոնի արտիստ Դալմատովը։

ՄՕՍԿՎԱ։ Նահանգական դատարանը դատապարտեց «Моск. Вѣд.» թերթի խմբագիր Տիխոմիրովին և բանւոր Կուզնէցովին երկու ամսով բանտարկութեան քաղաքային վարժուհի Օկուլիչին զրպարտելու համար։

Նախնական հաշւով Մոսկվայում բնակվում են 1.579,420 բնակիչ։

Զինւորա-նահանգական դատարանը 16 ամսով բանտարկութեան դատապարտեց կամաւոր զինւոր Պրոկոֆիևվին զինւորների մէջ պրոպագանդա մղելուն համար։

ԲԵՐԼԻՆ։ Ռայխստագն ընդունեց գերմանական-թիւրքական առևտրական պայմանագիրը։

ՏՕԿԻՕ։ Եոկէյամա հրաբուխը ուժեղ կերպով գործում է։ Լաւան հասնում է Տօկիօյին։

ՀՌՕՄ։ Պալատը ձեռնարկեց քննելու կեանքի ապահովագրութեան պետական մօնօպոլիայի օրինագիծը։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ե. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ձմեռային երթևեկութիւն)

(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ՝ **արագ** № 2 **գնացքը**՝ (I, II և III կարգի վագօն.) 10 ժ. 20 ր. առաւ., Աղստաֆա է հասնում 12 ժ. 44 ր. կէսօր., Գանձակ՝ 3 ժ. 18 ր. ցեր. Եւլախ՝ 4 ժ. 52 ր. ցեր., Հաջի-Կաբուլ՝ 8 ժ. 35 ր. երեկ., Բագու՝ 11 ժ. 43 ր. գիշ.։ **Մարդատար** № 6 **գնացքը**՝ (միայն I և II կարգի վագօն.) 3 ժ. 33 ր. ցեր., Աղստաֆա է հասնում 6 ժ. 29 ր. երեկ., Գանձակ՝ 9 ժ. 46 ր. երեկ., Եւլախ՝ 11 ժ. 53 ր. գիշ., Հաջի-Կաբուլ՝ 4 ժ. 20 ր. գիշ., Բագու՝ 8 ժ. 11 ր. առաւ.։ **Պոստատար** № 4 **գնացքը**՝ (բոլոր կարգերի վագօններով) 11 ժ. 18 ր. գիշ., Աղստաֆա է հասնում՝ 2 ժ. 12 ր. ցեր., Գանձակ՝ 5 ժ. 29 ր. առաւ., Եւլախ, 7 ժ. 30 ր. առաւ., Հաջի-Կաբուլ՝ 12 ժ. 01 րոպէին կէսօրվայ, Բագու՝ 4 ժամ 52 րոպէին ցերեկվայ։ **Խառն** № 106 **գնացք**՝ (IV կամ III կարգի վագօններով, երբ կարևորութիւն պատահի) 6 ժ. 32 ր. առաւ., Աղստաֆա է հասնում 10 ժ. 42 ր. առաւ., Գանձակ՝ 2 ժ. 57 ր. ցեր., Եւլախ՝ 6 ժ. 25 ր. երեկ., Հաջի-Կաբուլ՝ 1 ժ. 16 գիշ., Բագու՝ 7 ժ. 12 ր. առաւ.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ՝ **Մարդատար** № 74/75 **գնացքը**՝ (բոլոր կարգի վագօններով) 11 ժ. 48 ր. գիշ., Ղարաքիլիսա է հասնում 7 ժ. 01 ր. առաւ., Ալէքսանդրօպոլ՝ 10 ժ. 31 ր. առաւ., Էջմիածին կայար.՝ 3 ժ. 45 ր. ցեր., Ուլուխանլու՝ 4 ժ. 12 ր. ցեր.։ (Առանց Երևան մտնելու։ Սակայն Ուլուխանլուից առանձին գնացքը Երևան ուղևորվում է 4 ժ. 37 ր. ցեր., և Երևան հասնում 5 ժ. 20 ր. երեկոյեան)։ Նախիջևան՝ 9 ժ. 26 ր. երեկ., Ջուլֆա՝ 11 ժ. 10 ր. երեկ.։ **Մարդատար-ապրանքատար** № 78/79 գնացքը. 5 ժ. 34 ր. երեկ., Ղարաքիլիսա է հասնում՝ 12 ժ. 48 ր. գիշ., Ալէքսանդրօպոլ՝ 4 ժ. 32 ր. գիշ., Էջմիածին կայարան՝ 4 ժ. 41 առաւ., Երևան՝ 11 ժ. 06 ր. առաւ., և այնտեղ չէ գնում։

ԲԱԹՈՒՄ՝ **Մարդատար** № 5 **գնացքը**՝ (բոլոր կարգի վագօններով) 5 ժ. 45 ր. երեկ., Միխայլօվօ է հասնում 9 ժ. 51 ր. եր., Բաթում՝ 6 ժ. 26 ր. առաւ., **Պոստատար** № 3 **գնացքը**՝ (բոլոր կարգի վագօններով 9 ժ. 50 ր. առաւ., Միխայլօվօ է հասնում 1 ժ. 56 ր. կէսօր., Բաթում՝ 11 ժ. 13 ր. գիշ.։ **Մարդատար** № 7 **գնացքը**՝ (II և III կարգի վագօններով) 10 ժ. 38 ր. գիշ., Միխայլօվօ է հասնում 3 ժ. 08 ր. գիշ., Բաթում՝ 1 ժ. 42 ր. կէսօրին։

ԲՈՐԺՕՄ՝ **մարդատար** № 9/66 **գնացքը**՝ (բոլոր կարգի վագօն.) 3 ժ. 23 ր. ցեր., Գօրի է հասնում 6 ժ. 02 ր. երեկ., Բօրժօմ՝ 9 ժ. 02 ր. գիշ.։

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ՝ **Մարդատար** № 5 **գնացքը**՝ 5 ժ. 07 ր. երեկ.։ **Պոստատար** № 3 **գնացքը**՝ 8 ժ. 54 ր. առ.։ **Արագ** № 1 **գնացքը**՝ 9 ժ. 56 ր. գիշ., որը այլևս դէնը չէ գնում։ **Խառն** № 107 **գնացքը**՝ 9 ժ. եր.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ՝ **պոստատար** № 72/73 **գնացքը**՝ 8 ժ. 25 ր. առաւ.։ **Մարդատար-ապրանքատար**՝ № 80/81 **գնացքը**՝ 1 ժ. 40 ր. ցերեկվայ։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ՝ **Մարդատար** № 6 **գնացքը**՝ 2 ժ. 50 ր. ցերեկ., **Պոստատար** № 4 **գնացքը**՝ 10 ժ. 28 ր. գիշ.։ **Մարդատար** № 8 **գնացքը** 5 ժ. 33 ր. առաւ. (այս գնացքը Բագու չէ գնում)։

ԲՈՐԺՕՄԻՑ՝ **Մարդատար** № 6/10 **գնացքը**՝ 7 ժ. 58 ր. առաւօտեան։

Ծանօթութիւն.—Ձմեռային երթևեկութեան միջոցին որոշված է Թիֆլիսից Պետերբուրգ (յետ և առաջ) անմիջական, առանց վագօն փոխելու հաղորդակցութիւն՝ Բագու-Ռոստով-Խարկովի վրայով Անդրկովկասեան գծի արագ № № 1 և 2 գնացքներով։ Գնացքում լինելու է մէկ միքստ վագօն I և II կարգի և մէկ վագօն III կարգի. բոլոր տեղերը պլացկարտերով են.

Նոյնպէս հաստատվում է Թիֆլիս-Մոսկվա յետ և առաջ, առանց վագօն փոխելու, հաղորդակցութիւն՝ Բագու-Ռոստովի և Կոզլովի վրայով՝ արագ № 1 և 2 գնացքներով։ Գնացքում լինելու է Միջազգային ընկ. մէկ միքստ վագօն I և II կարգի, որի համար վերցնելու է յաւելեալ արժէք. ամեն մէկ հազար վերստին 8 ր. I կարգում և 6 ր. II կարգում։ Թիֆլիսից-Մոսկվա հաշվում է 2877 վերստ։

Առանց վագօն փոխելու հաղորդակցութիւնը Թիֆլիս-Բագու-Ռոստով յետ և առաջ կատարվելու է արագ № 1 և 2 գնացքներով։ Բոլոր կարգերի տեղերը պլացկարտով են։

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԵՐԵԽԱՅՑ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ
Ընդունելութիւնը ամեն օր) 10—11 ժ. առ. (երեխաների)) 5—7 ժ. երեկ. (ընդհանուր)
Միքայէլեան փող., № 36. տէլեֆոն 388.
(չ.ու.կ.) 761. 100—78

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
Մասնագէտ սիֆիլիս (606), միզասեռական վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Էլեկտրաբուժութիւն։
Ընդունե- ($12^1/_2$—2 ժ. ցերեկվայ։
լութիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան։
ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.
Սօլօլակ, Բէբուտովսկայա, № 33 (անկիւն Պասկէվիչի փողոցի)։ Տէլէֆօն № 1175.
(ե. հ.կ.) 888. 100—67

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳԻ"
վերջին հրատարակութիւնները.
ԳՐԱԿԱՆ ՆՄՈՒՇՆԵՐ, յաւելուած «Ռուսահայ գրականութեան պատմութեան» 1 ր.
ԵՂԻՇԷ, «ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ» ըստ անձեռագրեան օրինակի 50 կ.
ՍԱՍՆԱՑ, Մօպասանի, թարգմ. Ս.-ի 10 կ.
ՌՈՒՍԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ Դ. պրակ Լ. Մանուէլեանի 50 կ.
Դիմել՝ Тифлисъ, Книжн. магазинъ „Гуттенбергъ" Г. И. Галустяну. 95. 2—1

Սուրբ Սարգիս եկեղեցու համար հարկաւոր են.
1) Երկու հմուտ տիրացու, 2) Մէկ գրագէտ ժամկոչ և 3) Մէկ ռուսերէն իմացող դռնապան։
Ցանկալի է որ խնդրատուները լինեն առանց ընտանիքների։
Դիմել նոյն եկեղեցու հոգաբարձութեան։
(ե.հ.) 91. 2—2

Լոյս տեսաւ եւ վաճառվում է
ԿԱՐԷՆ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ
ՁՄՌԱՆ ԵՐԵԿՈՅ
Երկերի ժողովածու
Բ. ԳԻՐՔ
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Ձմռան երեկոյ, Էրֆուրտի ծրագիր, Վարդանանց պատերազմ, Վերջին յորձանքներ, Նահանջ, Սաքուլի խումբը, Կախաղանի վրա, Առաջին վէճը, Հայ-Թուրքական կռտորած։
Գինն է 60 կոպ.
Վաճառվում է նաև նոյն հեղինակի
ՋՐԿԱՆՔԻ ՅՈՅՁԵՐ
Երկերի ժողովածու
Ա. ԳԻՐՔ
Գինն է 50 կոպ.
Գրքերի պահեստը Թիֆլիսում՝ «Գուտտենբերգի», իսկ Մոսկվայում հեղինակի մօտ՝ Москва. Б.-Дмитровка, 9, кв. 50, К. Микаэляну.
(կ.հ.) 69. 5—4

ՅՈՒՐԻ ՎԵՍԵԼՕՎՍԿԻԻ աշխատութիւնը
„ЛИТЕРАТУРНЫЕ ОЧЕРКИ",
հատոր ԵՐԿՐՈՐԴ։ Գրքի մէջ զետեղված են, ի միջի այլոց, հետևեալ յօդուածները.
„Шестидесятые годы и армянскій журналъ въ Москвѣ" („Сѣверное Сіяніе" Степ. Назарьянца); „Западное вліяніе въ литературѣ русскихъ армянъ"; „Два глашатая терпимости"; „Шиллеръ"; „Корнель"; „Байронъ"; „Ада Негри"; „Новыя женщины во французской беллетристикѣ". Գինն է 2 ր.։ Ցանկացողները դիմում են հեղինակին հետևեալ հասցէով՝ Москва, Бол. Каменный мостъ, д. № 7 (Куракина), Юрію (Георгію) Веселовскому.
(օ. մ.) 79. 4—3

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է 912 Թ. ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ
„ՀԱՍԿԵՐ"
(Եօթներորդ տարի)
Մանկական պատկերազարդ ամսագրի
մշտական աշխատակցութեամբ Ս. ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ եւ ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ
1912 թւին «ՀԱՍԿԵՐԻ» յաւելուածները լինելու են՝
Պատկերազարդ հէքիաթներ, Պատկերազարդ պատմուածքներ, Բնագիտական զրոյցներ, Աւանդութիւններ, Մանկական վէպիկներ, պիէսներ և այլն. «Մանկավարժական գրադարանի» պրակներ։
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է ՃԱՆԱՊԱՐՀԱԾԱԽՍՈՎ

Տարեկան	4 ր.	առանց յաւելուածների		3 ր.
Ամսական	— 35 կ.	»	»	— 30 կ.
Պարսկաստանում	4 ր. 50 կ.	»	»	3 ր. 50 կ.
Արտասահմանում	12 ֆր.	»	»	9 ֆր.

1906 թ. յունվարից մինչև 1911 վերջը 20 ր., իսկ առանց յաւելուածների 15 ր.
Առաջին №-ը լոյս կը տեսնի փետրվարի վերջը, երկրորդը մարտի 15-ին, երրորդը Զատկին։
Խմբագրութեան հասցէն՝ Թիֆլիս, Բէհբութեան փողոց, 25. Тифлисъ, Редакція журнала „Аскеръ". Tiflis (Caucase) Rédaction du journ. «Hasker».
Թիֆլիսում կարելի է գրվել՝ «Գիր» և «Գուտտենբերգ» գրախանութներում, Բագւում՝ Բ. Հ. Կուլտ. Միութեան գրասենեակում, Երևանում՝ Պետրոս Յովհաննիսեանի, իսկ Վլադիկավկազում՝ Դէյկարխանեանի գրախանութներում և կայսրութեան բոլոր պոստատներում։
Խմբագիր-հրատարակիչ՝ ԿԱՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ
(հ. կ.) 78. 4—3

ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ ԿՈՎԿԱՍԻ ՓՈԽԱՐՔԱՅԻ
ԴԻՒԱՆԱՏԱՆ ՏՊԱՐԱՆԸ
(ԼՈՐԻՍ-ՄԵԼԻՔՕՎՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑ, ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ՏՈՒՆ)
կատարում է ամեն տեսակ տպարանական աշխատանքներ, այն է՝ տպագրում է լրագիրներ եւ ամսագիրներ, գրքեր, բրօշիւրներ, բլանկներ, աֆիշաներ, ծրագիրներ, հայտարարական հրաւիրատոմսեր, այցեքարտեր եւ այլն։
Ընդունվում են տպագրական պատուէրներ հետևեալ լեզուներով՝ ռուսերէն, հայերէն, վրացերէն, թուրքերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, արաբերէն և լեհական տառերով։ Պատուէրները կատարվում են մաքուր, ճշտօրէն և չափաւոր գներով։ Ընդունվում են նաև շտապ կատարվելիք պատուէրներ առանձին պայմաններով։
Պատուիրողների ցանկութեան համաձայն, տպարանը պատուէրները կարող է կազմել տալ, կամ բրօշիւրներ շինել, ու այնուհետև յանձնել։
ԿԱՆ ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿ ԹՂԹԵՐ ՓՐԷՑՍ-ԿՈՒՐԱՆՏԻ ԳՆԵՐՈՎ։
Տէլէֆօն № 67.

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.